

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

Zpráva z monitoringu města a obce s rozšířenou působností Jeseník

V Olomouci dne 5. 8. 2019

zpracoval Mobilní tým

- 1 -

Projekt „Podpora plánování sociálních služeb a sociální práce na území Olomouckého kraje v návaznosti na zvyšování jejich dostupnosti a kvality“, reg. č. CZ.03.2.63/0.0/0.0/15_007/0005690, je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky v rámci Operačního programu Zaměstnanost.

Obsah

Úvod.....	4
Popis ORP.....	4
1 Metodologie výzkumu.....	6
1.1 Cílové skupiny monitoringu, cíle monitoringu a výzkumné otázky.....	6
1.2 Metody sběru dat	8
1.2.1 Analýza dokumentů.....	8
1.2.2 Kvalitativní hloubkové rozhovory.....	8
1.2.3 Rozhovory v terénu	9
1.2.4 Depistáž.....	10
1.3 Výzkumný tým	10
2 Bydlení	12
2.1 Městský bytový fond Jeseník.....	12
2.2 Městský bytový fond Zlaté Hory.....	13
2.3 Městský bytový fond Javorník.....	14
2.4 Sociální byty v ORP Jeseník.....	14
2.5 Komerční bydlení v ORP Jeseník.....	14
2.6 Sociálně vyloučené lokality a bytová lichva	15
2.6.1 Sociálně vyloučené lokality a bytová lichva v Jeseníku	16
2.6.2 Sociálně vyloučené lokality a bytová lichva ve Zlatých Horách	16
2.6.3 Sociálně vyloučené lokality a bytová lichva v Javorníku	16
3 Zaměstnanost.....	19
3.1 Zaměstnanost Jesenicko.....	21
3.2 Zaměstnanost Zlaté Hory.....	23
3.3 Zaměstnanost Javornicko.....	23
4 Společenská atmosféra	25
5 Potřeby monitorovaných cílových skupin	27
5.1 Osoby v obtížné životní (sociální) situaci	27
5.1.1 Osoby bez přístřeší a ohrožené ztrátou bydlení.....	27
5.1.2 Zadlužení	30
5.1.3 Riziková mládež.....	31
5.1.4 Rizikovní uživatelé nelegálních návykových látek	32
5.2 Osoby se zdravotním postižením.....	34
5.2.1 Osoby se smyslovým nebo pohybovým postižením	34
5.2.2 Osoby s mentálním postižením	36

5.3 Osoby s chronickým duševním onemocněním	38
5.4 Cizinci.....	39
Shrnutí.....	40
Literatura.....	42
Příloha č. 1 – specifika některých poskytovatelů sociálních služeb na Javornicku.....	43
Příloha č. 2 – Bariéry v zaměstnanosti	44

Úvod

Monitoring ORP Jeseník probíhal v rámci zakázky „Mobilní tým jako nástroj rozvoje procesů sociálního začleňování“, která je součástí projektu „Podpora plánování sociálních služeb a sociální práce na území Olomouckého kraje“. V rámci zakázky bude Mobilní tým postupně monitorovat potřeby cílových skupin ve všech ORP Olomouckého kraje, doba trvání zakázky je necelé dva roky (1. 4. 2018 – 31. 12. 2019).

V rámci této zakázky nepřistupujeme k psaní zprávy jen popisně, ale analytickým způsobem. Cílem tohoto přístupu je popis potenciálních slabých míst sítě sociálních služeb a přístupu k monitorovaným cílovým skupinám. Tento postup může vyznívat nevěděčně vůči systémovým aktérům právě z důvodu akcentování limitů, nikoliv pouze pozitivních faktorů. Výsledek zprávy proto může vyznívat kriticky, což ale není cílem monitoringu.

Vedlejší ambicí monitorovací zprávy je pokusit se zprostředkovat plastičtější obraz života lidí z cílových skupin a sumarizovat jejich potřeby. V textu však nabízíme také perspektivu „druhé strany“, tedy institucí a organizací, které s nimi pracují. Dále v rámci možností, daných omezenou časovou dotací a přitom velkým rozsahem dílčích témat výzkumu, usilujeme o to komentovat stávající nastavení sociálních služeb a nabídnout návrhy pro jejich zefektivnění či rozšíření do budoucna.

Monitoringem se snažíme přiblížit sociální realitu tak, abychom mohli svůj pohled rozšířit. Zejména fakt, že „kontroverzní cílové skupiny“ zdaleka nejsou homogenní, a pokud k nim tak budeme nadále přistupovat, budeme problémy prohlubovat.

Zprávu z monitoringu ORP Jeseník v kapitolách Bydlení a Zaměstnanost strukturujeme na tři části, Jesenícko (oblast obce s pověřeným obecním úřadem Jeseník), Zlatohorsko (oblast obce s pověřeným obecním úřadem Zlaté Hory) a Javornicko (oblast obce s pověřeným obecním úřadem Javorník). Na tyto lokality zprávu rozdělujeme jednak proto, že jde o určitým způsobem autonomní části ORP (vlastní pracoviště ÚP, městská policie atd.), a také vnímáme tato území (zejména Javornicko) jako natolik svérázné, že na některá témata či rozdíly chceme tímto způsobem více poukázat.

Popis ORP

Oblast obce s rozšířenou působností se nachází v nejsevernějším výběžku Olomouckého kraje při hranicích s Polskem. Sousedí také s ORP Šumperk, Bruntál a Krnov (poslední dvě ORP patří do Moravskoslezského kraje). V lokalitě se nachází celkem 24 obcí, z nichž dvě jsou obce s pověřeným obecním úřadem (Zlaté Hory a Javorník).

V této lokalitě, rozlohou třetí největší v Olomouckém kraji, aktuálně žije cca 39 000 obyvatel. Vývoj počtu obyvatel má však již několik posledních let klesající tendenci, a to zejména kvůli odlivu lidí v produktivním věku a čerstvých absolventů

škol. Mobilní tým se domnívá, že odchody těchto lidí jsou zapříčiněné zejména vysokou nezaměstnaností v regionu (hlavně na Javornicku). Lidé proto odchází do jiných oblastí, kde je šance získat zaměstnání radikálně větší. Další faktory, které podporují vyprazdňování Jesenicka, jsou podle Mobilního týmu demografický vývoj společnosti, kdy klesá počet narozených dětí, a tím pádem klesá i počet lidí v produktivním věku. V důsledku toho se zároveň zvyšuje počet obyvatel v postproduktivním věku. Mezi další faktory lze zařadit špatnou dopravní dostupnost.

Naopak se v monitorované lokalitě objevují lákavá turistická místa, jako jsou např. lázně Jeseník, pohoří Jeseník nebo třeba úspěšný projekt Rychlebské stezky.

Přírozeným centrem regionu je město Jeseník, kde je koncentrovaná většina služeb a institucí.

1 Metodologie výzkumu

Níže více popíšeme cíle a metody, které jsme při monitoringu využívali.

1.1 Cílové skupiny monitoringu, cíle monitoringu a výzkumné otázky

Cílem monitoringu je zmapovat potřeby vybraných cílových skupin v rámci celého Olomouckého kraje. Zadavatelem je Olomoucký kraj, sekundárními příjemci zprávy pak systémoví aktéři v oblasti sociálních služeb v daném ORP (mezi nimi především Odbor sociálních věcí MÚ Jeseník).

Monitorujeme tyto cílové skupiny:

- Osoby v obtížné životní (sociální) situaci
  - Osoby bez přístřeší a osoby ohrožené ztrátou bydlení
  - Zadlužení
  - Rizikovní uživatelé návykových látek
  - Riziková mládež
- Osoby se zdravotním postižením
  - Osoby s pohybovým nebo smyslovým omezením
  - Osoby s mentálním postižením
- Osoby s chronickým duševním onemocněním
- Cizinci

Ve vztahu k těmto skupinám chceme zodpovědět tyto výzkumné otázky:

- Jaké problémy či potřeby, týkající se daných cílových skupin, jsme schopni identifikovat?
- Jaký pohled mají oslovení respondenti na problematiku cílových skupin? Jak ji znají?
- Jaké všechny podoby tyto potřeby/problémy mají? Jaké jsou příčiny těchto problémů?
- Jak se potřeby/problémy řeší, jaké služby jsou k jejich řešení dostupné?
- Jaké jsou limity stávajícího řešení? Z čeho tyto limity plynou? Jaké jsou důvody, že na danou službu někdo nedosáhne? Co brání na tato omezení reagovat?
- Jak by se identifikované potřeby/problémy měly ideálně řešit do budoucna? Jaké služby by měly být dostupné? Jak by se měly upravit ty stávající?

K naplnění cílů monitoringu jsme při rozhovorech s institucemi používali tyto otázky:

Jak pracujeme se stávajícími klienty?

- Jaká je jejich znalost cílové skupiny (dále také jako CS)?
- Jaký zauímají k CS postoj organizace, se kterými je vedený rozhovor?
- Jakou filozofii práce – na bázi znalosti vlastností lidí z CS – s touto skupinou navrhuje?
- Existují nějaké „slepé skvrny“ v pohledu na CS? (Tj. můžeme v něčem rozšířit či upřesnit jejich vnímání vlastností lidí z CS? Překročit stereotyp v pohledu na CS?)
- Vyhovuje nabídka služeb všem?
- Pokud mají výhrady, tak jaké?
- Existují nějaké bariéry na straně klientů?
- Existují nějaké bariéry na úrovni spolupráce v rámci KPSS?

Dostane se na všechny, o kterých víme? (kapacita služeb)

- Jak zjišťujeme, kolik jich je?
- A kolik jich tedy je?
- Pokud se na některé nedostane, tak proč?
- Jakou službu a v jaké podobě by potřebovali?

Jsou nějakí lidé z CS, o kterých nevíme?

- Kolik lidí z CS není bráno v potaz?
- Proč se o nich neví?
- Jaké potřeby mají?
- Jaké služby by potřebovali?
- Proč nemohou nebo nechtějí využívat stávající služby?

Jak je patrné z výše uvedených otázek, nesměřujeme k celkovému podrobnému popisu dostupných sociálních služeb, ale zaměřujeme se specificky na „slepá místa“ stávajícího systému, což je samozřejmě poněkud nevděčné vůči systémovým aktérům, protože akcentujeme limity a uvádíme „návrhy opatření“, ve kterých navrhujeme, jak je možné situaci do budoucna zlepšit.

Konkrétní zaměření monitoringu v jednotlivých ORP vychází z průběžně identifikovaných nejzásadnějších zjištění – v případě ORP Jeseník jsme tato zjištění ve zprávě rozdělovali zejména na témata týkající se samotného města Jeseník.

1.2 Metody sběru dat

V rámci přípravy monitoringu jsme nejdříve analyzovali již dostupné dokumenty a vytvořili seznam stěžejních respondentů, se kterými proběhly monitorovací rozhovory. V terénu jsme poté oslovovali i místní obyvatele a členy jednotlivých cílových skupin. Na základě přepisů rozhovorů jak s institucemi, tak s respondenty na ulici vznikala tato zpráva.

1.2.1 Analýza dokumentů

Využívali jsme tzv. *desk research* přístup. To znamená, že jsme analyzovali již existující zdroje informací – odborné publikace, zprávy z médií, výstupy z výzkumných projektů, formální i neformální dokumenty, výroční zprávy atp.

Pro monitoring OPR Jeseník pro nás byly stěžejní především tyto zdroje:

- Analýza sociálně vyloučených lokalit v ČR
- Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb a služeb souvisejících na Jesenícku na období let 2018 až 2020
- Síťování služeb pro děti a jejich rodiny. Analýza místní sítě služeb a návrh její optimální podoby. Olomoucký kraj – ORP Jeseník. Zpracováno k září 2018

1.2.2 Kvalitativní hloubkové rozhovory

Stěžejní metodou sběru dat byly hloubkové kvalitativní rozhovory, vedené dle předem nachystaného seznamu okruhů.

Respondenti byli rekrutováni zejména z institucí a organizací, které s nimi pracují. Pro každý typ informanta byla struktura rozhovoru modifikována a upravena dle specifik jeho zkušeností s danou agendou.

Oslovené instituce a organizace

- Asociace rodičů a přátel zdravotně postižených dětí v ČR, z.s. pobočka Jeseník (Jiné děti)
- Boéthéia – společenství křesťanské pomoci, z. s.
- Centrum na podporu integrace cizinců – Olomoucký kraj
- Člověk v tísni, o.p.s., kancelář Jeseník
- Darmoděj z.ú.
- Ester z.s.
- Charita Jeseník
- Institut Krista Velekněze, Bílá Voda

- Jdeme autistům naproti z.s.
- Majetkový odbor Zlaté Hory
- Mana, o.p.s.
- Městská policie Jeseník
- Ministerstvo zdravotnictví, Koordinátor reformy psychiatrické péče pro Olomoucký kraj
- Odbor sociálních věcí a zdravotnictví
- Odbor správy majetku Javorník
- Odbor tajemníka Javorník
- Odbor tajemníka Zlaté Hory
- Oddělení majetku Jeseník
- OÚ Bílá Voda
- OÚ Uhelná
- Pamatováček, o.p.s.
- Policie České republiky, obvodní oddělení Jeseník
- Společnost Parkinson, z.s.
- Středisko rozvoje sociálních služeb, o.p.s., Jeseník
- TyfloCentrum Olomouc, o.p.s.
- Úřad práce Jeseník, detašované pracoviště Javorník
- Úřad práce Jeseník, detašované pracoviště Zlaté Hory
- Úřad práce Jeseník, oddělení hmotné nouze, Příspěvků na péči a Dávky pro osoby se zdravotním postižením
- Zahrada 2000 z.s.

1.2.3 Rozhovory v terénu

Mimo výše uvedené instituce a organizace proběhly dále rozhovory s respondenty přímo v terénu.

Jednalo se jak o zástupce jednotlivých cílových skupin, tak i o další osoby, kterých se problematika nějakým způsobem dotýká, např. o osoby pečující, o sousedy sociálně vyloučených lokalit a též o náhodně vybrané osoby na ulici či v jejich přirozeném prostředí.

Mobilní tým takto realizoval celkem 138 rozhovorů s běžnými občany, členy cílových skupin nebo jejich sousedy. Konkrétně v Jeseníku 31, v Javorníku 25, v Zlatých Horách 13, v Bernarticích 13, v Uhelné 11, ve Velkých Kuneticích 10,

v Kobylé nad Vidnavkou 7, v Mikulovicích 7, v Bílé Vodě 6, ve Vidnavě 6, ve Vlčicích 5, v Horním Fořtu 3 a v Lipové-lázní 1 rozhovor.

1.2.4 Depistáž

Depistáž je aktivní vyhledávání a kontaktování potenciálních uživatelů sociální služby. Kontakt s lidmi z cílových skupin může být navázán několika způsoby:

- přímým aktivním oslovením jednotlivce či skupiny v terénu,
- využitím zprostředkování přes třetí osobu, např. jiného uživatele služby, rodinného příslušníka, autoritu v lokalitě, terénního sociálního pracovníka atp.,
- cíleným zapojením se do tematických diskuzí na internetu.

Mobilní tým v rámci monitoringu v této zakázce nerealizuje aktivní depistáž. Může se ale stát, že zejména v lokalitách, kde chybí síť sociálních služeb, při monitoringu narazí na zájemce o sociální službu. V tomto případě pracovníci MT základní depistáž realizují a poté případnému zájemci o službu zprostředkují kontakt na vhodnou sociální nebo návaznou službu.

1.3 Výzkumný tým

Na projektu se podíleli členové Mobilního týmu, tedy samostatné výzkumné sekce v rámci olomoucké pobočky Programů sociální integrace organizace Člověk v tísni, o.p.s.

V některých sledovaných lokalitách Člověk v tísni, o.p.s., rovněž působí v oblasti sociální práce (např. i v ORP Jeseník). Zabývá se zejména prací s cílovou skupinou osob v obtížné životní (sociální) situaci. V tomto smyslu tedy musíme deklarovat možný střet zájmů. Tedy, že Mobilní tým situaci monitoruje a současně v ní naši kolegové poskytují sociální služby a jsou jedni z aktérů na poli sociálních služeb.

Rizika střetu zájmů jsme si vědomi. Stojíme si ale za tím, že náš popis sociální reality je ve vztahu k jednotlivým organizacím korektní. A to i proto, že centrem našeho zájmu není posuzování či hodnocení činnosti jednotlivých organizací, ale mapování potřeb cílových skupin, podoby a kapacity dostupných služeb (tak, jak ji prezentují oslovené instituce a organizace). Pokud přidáváme hodnotící hledisko, tak spíše v pohledu na celkové a dlouhodobé nastavení systému sociální politiky.

Na výzkumu se podíleli tito výzkumní pracovníci (členové Mobilního týmu):

Řezníček Jan (vedoucí Mobilního týmu)

Pospíšilík Jan (výzkumný pracovník)

Schönová Dagmar (výzkumná pracovnice)

Křištof Roman (výzkumný pracovník)

Kopecká Markéta (výzkumná pracovnice)

Hilscher Zdenka (výzkumná pracovnice)

Láš Michal (odborný garant Mobilního týmu)

2 Bydlení

Situace v oblasti bydlení pro sledované cílové skupiny se v České republice odvíjí od několika trendů. Mezi ty nejpalčivější v ORP Jeseník patří nedostatek dostupných bytů, bytová lichva a existence sociálně vyloučených lokalit, dále také diskriminace na trhu s bydlením. Nedostačující je i nabídka bydlení pro specifické cílové skupiny jako jsou zdravotně postižení či duševně nemocní. Kapacity existujících pobytových služeb jsou vzhledem k vysoké poptávce taktéž nedostatečné.

2.1 Městský bytový fond Jeseník

Bytový fond města Jeseník obsahuje celkem 107 bytů. Vzhledem k velikosti území je tento počet velmi nízký, na čemž se také shodují oslovení respondenti. Podobně jako v jiných městech byly byty postupně rozprodány, původně fond čítal na cca 500 bytů. Byty jsou vedeny jako „klasické“, těch je většina, dále fond obsahuje osm bytů sociálních a dalších devět jich je vymezených pro „osoby s omezeným příjmem“¹. Jeden byt je bezbariérový a trvale obsazen, krizový byt nebo byty s pečovatelskou službou absentují.

Podmínkami pro uzavření smlouvy o nájmu městského bytu jsou:

- žadatel má trvalý pobyt v Jeseníku nebo pracovní smlouvu/podnikání v Jeseníku,
- nevlastní dům nebo byt,
- není nájemcem jiného bytu,
- nebyl exekučně vystěhován z bytu a nemá dluhy vůči městu,
- jeho partner/partnerka nebyl uznán vinným z přestupku vůči občanskému soužití.²

Uchazeč si podává žádost, uvolněné byty se průběžně zveřejňují na úřední desce. Žádosti o byt, jejichž počet se pohybuje okolo šesti na jeden byt, pak projednává bytová komise, která se zaměřuje na evidenci v pořadníku, aktuální bytovou situaci, zdravotní a sociální stav. Nájemce, který je povinován složit kauci ve výši trojnásobku měsíčního nájmu, poté určí rada města. V případě bytů vyčleněných pro osoby s omezeným příjmem je kauce stanovena na dvojnásobek nájmu.

Zástupci města Jeseník v nedávné době zpracovali a schválili koncepci sociálního bydlení, která vymezuje část fondu pro účely sociálního bydlení. Jde o bytový dům s osmi bytovými jednotkami na ulici Tylova, zrekonstruovaný z financí z dotačních titulů. Záměrem je zahrnout do této kategorie dalších 10–15 bytů. Bydlení v těchto

---

¹ Na základě podmínek dotace poskytnuté na výstavbu těchto bytů je nájemní smlouva uzavírána s příjmově vymezenou osobou, viz Pravidla pro výběr nájemců městských bytů v Jeseníku určených k sociálnímu bydlení, dostupné z: <https://www.jesenik.org/odbory-meu/12-oddeleni-majetku.html>. Příjmově vymezených bytů se týká ustanovení B (čl.III).

² MT tuto podmínku považuje za vysokoprahovou a nekorektní.

bytech je časově ohraničené, maximální možná doba pobytu je stanovena na 24 měsíců. Bydlení je dále podmiňováno čerpáním sociální služby, tedy pravidelnou spoluprací se sociálními pracovníky. Podmínkami pro přidělení sociálního bytu jsou:

- žadatel je starší 18 let,
- nevlastní byt/dům,
- je v bytové nouzi dle typologie ETHOS³ a má nízké příjmy,
- není dlužníkem města Jeseník anebo má dluh v max. výši 15 000 Kč a přistoupí na splátkový kalendář ve věci tohoto dluhu a zaváže se jej splácet v následném období,
- má trvalý pobyt ve městě Jeseník min. jeden rok nebo má sepětí s tímto městem alespoň tři roky.

Dle slov respondentů jsou tyto byty aktuálně obsazovány, a to především rodinami a matkami samoživitelkami, které byly upřednostňovány před jednotlivci. Rozhodovací proces o nájemnících je nejprve v rukou komise pro sociální bydlení, dále bytové komise (zde probíhá pohovor se zájemci) a nakonec postupuje na radu města.

Respondenti poukazují na několik slabých míst této koncepce, především zmiňované vyloučení jednotlivců z řad zájemců.

„Trošku se mi to při tomto postupu vytrácí to sociálně. My jim někoho doporučíme, oni řeknou: ‚No to budou problémy, radši ne.‘ Takže ty byty ještě zatím nejsou obsazené, protože ty lidi se jim až tak jako nelíbí.“

Rozporován je také počet bytů. Osm je dle slov části respondentů velmi málo, protože osob v bytové nouzi evidují mnohem více a zájem o tyto konkrétní byty také převyšuje nabídku.

Sociálními byty také disponuje obec Česká Ves, je jich celkem 7. Dle našeho zjištění v současné době žádají o podporu na výstavbu sociálních bytů i některé další obce Jesenicka.

2.2 Městský bytový fond Zlaté Hory

Město Zlaté Hory vlastní 490 bytů, které nejsou vedeny v žádných zvláštních kategoriích. Pět bytů je bezbariérových a 18 bytů je s pečovatelskou službou. Všechny jsou však jejich správci chápány jako „sociální“ či „pro potřebné“ s tím argumentem, že jejich rozloha není větší než 100 m². Výše nájmu se pohybuje mezi 36–80 Kč/m². Podmínkou získání bytu je bezdlužnost vůči městu.

---

³ https://www.feantsa.org/download/cz_8621229557703714801.pdf

Zástupkyně MÚ v rozhovoru uvedla, že aktuálně jsou v rekonstrukci dva městské domy, kde je plánováno deset bytů pro sociální účely. Výhledově takto připravují ještě dalších pět domů.

2.3 Městský bytový fond Javorník

Městský bytový fond města čítá na 90 bytů, vedených tzv. v první kategorii (specifikace této kategorie se nám nepodařila zjistit). 48 bytů je určeno pro osoby důchodového věku, není zde však poskytována pečovatelská nebo jiná služba, z toho dále 3 byty jsou bezbariérové. Ceny jsou v porovnání s jinými monitorovanými městy nízké, jsou stanoveny na 30 Kč/m², v bytě po rekonstrukci na 40 Kč/m². Podmínky pro přidělení bytu stanoveny nejsou, žádosti zástupci města posuzují individuálně. Město nemá zpracovanou bytovou koncepci, v monitorovacích rozhovorech od více respondentů zaznělo, že zástupci města ani neplánují tento současný stav měnit či alespoň bytový fond rozšiřovat.

2.4 Sociální byty v ORP Jeseník

Kromě samotných měst poskytují byty k pronájmu v režimu „sociální“ také poskytovatelé sociálních služeb či církve. Respondenti v rozhovorech uváděli, že takovýchto bytů, z většiny vybudovaných za podpory evropských fondů, přibývá. Zaznamenali jsme 7 bytů, které spravuje římskokatolická církev v Jeseníku, stejně tak fara v České Vsi takovéto byty aktuálně buduje. Vedle organizace Zahrada 2000, která spravuje 3 byty v Jeseníku, je mezi poskytovateli sociálních služeb dominantním hráčem na poli bydlení organizace Ester.

Ester aktuálně spravuje 34 bytů v Uhelné, Bílé Vodě, Javorníku a také v samotném Jeseníku. Dle našeho zjištění jsou některé byty ve vlastnictví organizace, jiné v nájemném vztahu, kde má vliv na cenu za nájem majitel. Naš monitoring v Olomouckém kraji prokázal, že vzhledem k tomu, že Ester disponuje poměrně vysokým počtem bytů a ty vynikají nízkoprahovostí, je organizace známa po celém jeho území a je chápána často jako poslední možné řešení pro osoby znevýhodněné na běžném trhu s bydlením.

2.5 Komerční bydlení v ORP Jeseník

Z rozhovorů vyplývá, že nabídka komerčních bytů v ORP není nedostatečná, alespoň porovnáme-li ji s jinými mapovanými ORP. Inzerovaných bytů na internetu je však zároveň s tím velmi málo, k datu 22. 5. 2019 to byl například pouze 1 byt.⁴ Respondenti se shodují na faktu, že přes relativně dobrou nabídku komerčních bytů je dostupnost tohoto bydlení pro osoby znevýhodněné na běžném trhu s bydlením nízká. Byty jsou dle jejich slov obvykle velkometrážní, poměrně drahé, překážkou je

⁴ <https://www.sreality.cz/hledani/pronajem/byty?region=obec%20Jesen%C3%ADk&region-id=290&region-tyt=municipality>

i povinnost složit kauci ve výši 1–3 nájmu, pozorují také etnickou diskriminaci a dále nevyužívání nástroje MOP na kauci.⁵

Vedle toho relevantní respondent ze Zlatohorska uvedl, že kromě dostatečné nabídky se i ceny za nájem ve Zlatých Horách pohybují dosti nízko, a přesto byty často zůstávají prázdné. To je pravděpodobně způsobeno polohou a charakterem regionu a s tím spojenými jevy, jako je vyšší nezaměstnanost, nižší mzdy, nedostatek nebo nedostupnost vzdělávacích institucí a odliv vzdělaných lidí z regionu.

„Spíš se ještě divíme, že se sem někdo přistěhuje.“

2.6 Sociálně vyloučené lokality a bytová lichva

Sociálně vyloučené lokality (dále také jako SVL) jsou definovány jako místa, která naplňují více z těchto znaků najednou:

- špatná dopravní dostupnost
- nevyhovující bytový fond
- nedostatečná občanská vybavenost
- vyšší míra kriminality
- špatná pověst lokality
- početnější koncentrace osob nebo rodin v obtížné životní (sociální) situaci

Jako SVL si tedy za určitých podmínek můžeme představit dům s nájemními byty, ubytovnu i samostatný domek v menší obci. Na Jesenicku má s existencí SVL úzkou souvislost fenomén nazývaný jako bytová lichva.

MT chápe bytovou lichvu jako zneužití mezery v zákoně o hmotné nouzi a státní sociální podpoře, kdy soukromník nebo firma kupuje nemovitosti (třeba i ve špatném technickém stavu), které mají z různých důvodů nízkou prodejní cenu. Ty posléze pronajímá osobám ohroženým ztrátou bydlení za neodpovídající nadhodnocené nájemné. Tito „obchodníci s chudobou“ se úmyslně zaměřují na osoby nebo celé rodiny na sociálních dávkách nebo na Romy, kteří kvůli diskriminaci velmi obtížně hledají běžné komerční bydlení. Využívají tak toho, že tito lidé většinou nemají na výběr – potřebují bydlet. Nájemné neodpovídá stavu nemovitosti a podmínkám k bydlení. Bytový lichvář spoléhá na to, že lidem na sociálních dávkách část nájemného proplatí sociální dávky.

Tito „nekorektní“ ubytovatelé sice poskytují bydlení lidem, kteří často nemají vzhledem k limitům na trhu s bydlením jiné možnosti, přináší to však mnohé problémy. Lidé především nebydlí v důstojném prostředí, bydlení je jen dočasné, tzn. že dochází k nucené migraci a v obcích se často ocitají problémoví lidé bez vazeb

---

⁵ Tuto informaci se nám nepodařilo na místní pobočce ÚP ověřit.

k místu bydliště. Starostové také popisují, že větší počet osob v obtížné životní (sociální) situaci nebo domů využívaných k bytové lichvě snižuje ceny ostatních nemovitostí v obci.

Data uvedená v Analýze sociálně vyloučených lokalit z roku 2015⁶ lze podle Mobilního týmu považovat za víceméně aktuální, dokument neobsahuje dle našeho názoru informace, které by již nebylo možné považovat za relevantní.

2.6.1 Sociálně vyloučené lokality a bytová lichva v Jeseníku

Respondenti v rozhovorech uvedli, že na Jesenicku jako sociálně vyloučené lokality vnímají 2 domy za obcí Velké Kunědice. Ty obývají početné romské rodiny, chybí zde kanalizace, přívod vody a koncentrují se zde problémy spojené s fenoménem sociálního vyloučení. Kromě Velkých Kunětic byly označeny také městské bytové domy na ulici Vodní a Tylova, které jsou obecně vnímány jako „špatná adresa“. V místních komerčních ubytovnách jsou ubytováváni i osoby z CS osoby v obtížné životní (sociální) situaci. V této souvislosti respondenti mluvili zejména o ubytovnách Lama v Adolfovicích a Jana v Jeseníku. Monitoring MT potvrdil, že téma SVL ubytoven na Jesenicku není tak významné jako v některých jiných částech Olomouckého kraje (např. v Přerově, Hanušovicích atd.) Další bytovny dle respondentů cílí spíše na zaměstnance místních firem.

Stejně tak bytová lichva je dávana do souvislosti spíše s Javornickem, její existenci ve větší míře v okolí Jeseníku respondenti většinou neregistrují. V jednom rozhovoru byly uvedeny Mikulovice a také Hradec-Nová Ves jako obce s drobným výskytem tohoto fenoménu.

2.6.2 Sociálně vyloučené lokality a bytová lichva ve Zlatých Horách

Existenci SVL a bytové lichvy ve větší míře na území Zlatohorska respondenti takřka shodně vylučují.

2.6.3 Sociálně vyloučené lokality a bytová lichva v Javorníku

Existence SVL na Javornicku úzce souvisí právě s fenoménem bytové lichvy. Respondenti opakovaně uváděli konkrétní jména „bytových lichvářů“, kteří v této oblasti pronajímají byty za nekorektních podmínek nebo alespoň za neúměrné ceny. Někteří z nich vlastní rozsáhlé bytové domy. Považujeme za nutné zde uvést, že někteří respondenti ve výčtu lichvářů či sociálně vyloučených lokalit uváděli také nájemní byty již zmiňované javornické organizace Ester. Důvodem negativního vnímání je dle našeho názoru skutečnost, že se do těchto bytů stěhují i osoby ze vzdálenějších regionů, a tak se do regionu mohou stěhovat i lidé, kteří mohou být okolím vnímáni jako problematičtí.

---

⁶ <https://www.esfcr.cz/mapa-svl-2015/www/index.html>

Nicméně náš předpoklad, že se vzhledem k nízkým cenám nájmu a nemovitostí do regionu přistěhovávají i osoby ze vzdálenějších ORP jak Olomouckého kraje, tak jiných částí republiky, monitoring potvrdil.

„Podmínky k bydlení tu pro ně jsou, ale ne podmínky pro život těch lidí. Ať je to uplatnění na trhu práce, dostupnost služeb (...). A když přijedou s dětmi se specifickými potřebami, např. hluchoněmí nebo jiný zdravotní handicap, protože ty speciální služby, to tady není (...). To by vyřešila jediné nějaká dávková reforma.“

Kromě samotného Javorníku byla uvedena také obec Bernartice, konkrétně budova nazývaná „stará pošta“.

Návrhy opatření:

Koncepce sociálního bydlení

Opatření, které ve zprávách věnujících se jiným mapovaným územím často uvádíme, je vytvoření městské bytové koncepce. Množství měst postrádá komplexní systém správy bytů, který by odpovídal skutečným potřebám místních občanů. Město Jeseník koncepci sociálního bydlení vytvořilo, a tak udělalo první kroky směrem k občanům znevýhodněným na běžném trhu s bydlením. V současnosti je třeba s koncepcí aktivně a efektivně pracovat. Koncepce však pracuje s velmi omezeným počtem bytů, který neodpovídá poptávce, a cílí především na rodiny s dětmi. Jednotlivci tedy dál setrvávají v obtížné situaci při hledání stabilního bydlení. Jak jsme zjistili, zástupci města nyní zároveň pracují na projektu založeném na principech „housing first“, tedy přístupu, který obecně vnímáme jako vhodné opatření a doporučujeme jej. Takový záměr tedy velmi podporujeme a věříme, že bude zacílen také právě na jednotlivce, ať už ty v obtížné (sociální) situaci či např. osoby s duševním onemocněním. Také oslovení respondenti si od něj slibují zlepšení současné situace.

„Pokud se bavíme o pomoci, tak ten housing first je nezbytně nutnej. Jinak se nikam nepohneme. Tahle pomoc má svůj význam a místo.“

Měštům Zlaté Hory a Javorník stejně tak vytvoření bytové koncepce doporučujeme. Efektivní hospodaření s bytovým fondem je mimo jiné jedním z nástrojů, jak omezovat bytovou lichvu.

Vznik a posílení pobytových sociálních služeb

Respondenti se shodují na nedostatečném pokrytí pobytových sociálních služeb. Uvítali by jejich zřízení, konkrétně především pobytovou odlehčovací službu

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

a chráněné bydlení pro osoby se zdravotním postižením a také navýšení kapacit stávajících zařízení, zmiňovány byly zejména azylové domy v Jeseníku.

3 Zaměstnanost

Nezaměstnanost v celém Olomouckém kraji byla na konci května 2019 2,6 % a v ORP Jeseník 3,7 %. Na území POÚ Jeseník byla k témuž datu 3,1 %, velmi podobně na tom bylo POÚ Zlaté Hory, kde nezaměstnanost byla 3,2 %. S těmito čísly ale ostře kontrastuje území POÚ Javorník, na kterém byla nezaměstnanost 6,1 %.⁷ Nejvyšší nezaměstnanost v celém ORP byla v obcích Bílá Voda (11 %), Uhelná (8 %), Bernartice (7,6 %) – všechny obce spadají pod POÚ Javorník.

Jesenicko se vyznačuje jako ORP s nejvyšší mírou nezaměstnanosti ve srovnání s dalšími ORP v Olomouckém kraji. Příčin vyšší míry nezaměstnanosti je několik, jako příklad můžeme uvést izolovanost lokality a s tím spojenou horší dopravní dostupnost, zvýšené náklady na dopravu pro podnikající firmy a nedávné uzavření dvou firem – Hard Jeseník a Touax.

„Okres je rozlohou velický, nicméně je tu jen 43 tisíc obyvatel a těch pracovních příležitostí moc není.“

Dalšími faktory pro vyšší nezaměstnanost jsou sezónní práce⁸, které velmi ovlivňují zdejší pracovní trh. Z rozhovorů vyplynulo, že sehnat sezónní práci je mnohem snazší, než práci na „celý rok“. V souvislosti s blízkostí hranic s Polskem firmy zaměstnávají zahraniční pracovníky, což může znesnadňovat nalezení práce pro místní obyvatele. Volná místa jsou ve větší míře pro osoby s nízkou kvalifikací, což vede mladou vzdělanou a produktivní generaci k odchodu do jiných ORP, kde má výhodnější podmínky pro sehnání lépe placené a kvalifikované práce.

Respondenti také tematizovali nedostupnost práce pro osoby se zdravotním omezením. Nabídka na trhu práce je podle nich pro tuto skupiny velmi omezená a vzhledem ke špatné dostupnosti z důvodu izolovanosti regionu nejsou lidé se zdravotním omezením často schopni dojíždět za vhodnou prací do vzdálenějších lokalit. Chráněné dílny v regionu nejsou. Část osob se zdravotním (psychickým) znevýhodněním dokáže zaměstnávat Zahrada 2000, která nabízí cca 40 chráněných pracovních míst. Další pracovní místa do června 2019 nabízela v tréninkové dílně organizace Salet. Nový projekt na zaměstnávání osob se znevýhodněním bude tato organizace nabízet od září v Jeseníku.

„Zaměstnávání zdravotně postižených je velký problém, většina zaměstnavatelů chtějí dobrý zdravotní stav.“

---

⁷ Musíme doplnit, že se jedná o začátek tzv. sezónních prací, kdy v celé republice bývají velmi nízká čísla nezaměstnanosti.

⁸ Dle rozhovorů se jedná např. o práce v lese a práce související s turistickým ruchem.

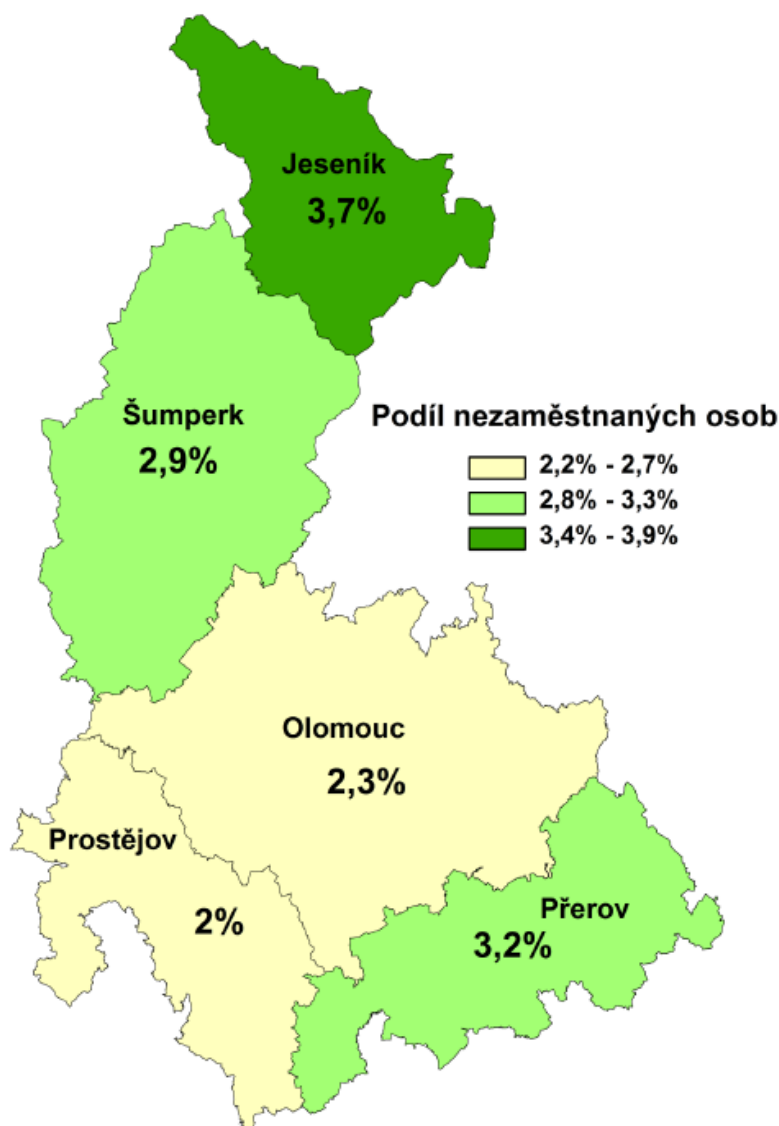
Název obce	Kód obce	Uchazeči o zaměstnání celkem	Dosažitelní uchazeči o zaměstnání	Podíl nezam. na obyvatelstvu (PNO) v %
Javorník	536148	123	108	6,1
Jeseník	536385	254	221	3,1
Kobylá nad Vidnavkou	557218	14	12	5,5
Lipová-lázně	540030	26	21	1,5
Mikulovice	540382	59	44	2,7
Ostružná	569330	2	2	1,9
Písečná	540684	20	12	1,8
Skorošice	553484	19	15	3,2
Stará Červená Voda	541036	17	13	3,1
Supíkovice	541117	18	15	3,4
Uhelná	541214	31	25	8,0
Vápenná	541249	30	29	3,2
Velká Kraš	553468	26	22	4,3
Velké Kunětice	569453	26	21	5,3
Vidnava	541303	57	53	6,4
Vlčice	541346	20	16	6,0
Zlaté Hory	597996	92	79	3,2
Žulová	541575	44	42	5,4

Vysvětlivky k tabulce:

Uchazeči o zaměstnání celkem – celkový počet uchazečů o zaměstnání s bydlištěm v dané obci na konci sledovaného měsíce

Dosažitelní uchazeči o zaměstnání – počet dosažitelných uchazečů ve věku 15–64 let na konci sledovaného měsíce

PNO – podíl nezaměstnaných osob

3.1 Zaměstnanost Jesenicka

Nezaměstnanost v Jeseníku má klesající tendenci. V únoru 2018 dle Střednědobého plánu dosahovala 5,4 %. Současná nezaměstnanost v Jeseníku je 3,1 % a dle relevantních respondentů nezaměstnanost klesá, momentálně se však jedná o celorepublikový trend. Bližší pohled vzhledem k tomu, že oddělení zprostředkování zaměstnání místního ÚP odmítlo monitorovací rozhovor, nemůžeme poskytnout.

Střednědobý plán města Jeseník popisuje odchod čerstvých absolventů škol a produktivní generace za lépe placenou práci, dostupnějším bydlením a příležitostmi, které jim nedokáže město nabídnout. Další významnou roli hraje izolovanost regionu a špatná dopravní dostupnost do zaměstnání. Respondenti v rozhovorech tyto skutečnosti potvrdili.

Hlavní důvod odchodu mladých lidí shledávají v nemožnosti studovat jiné obory než ty, které mají uplatnění přímo na Jesenicku. Místní střední školy nabízejí vzdělání v hotelnictví, strojírenství, stavebnictví a gastronomii, tedy obory kopírující aktuální pracovní nabídky v Jeseníku a blízkém okolí.

„Většinou se jde studovat do většího města, pak ty platy v těch městech jsou někde úplně jinde prostě než tady a to se ještě ke všemu nebudeme bavit, že prostě žít tady je drahý, protože všechno, co se sem převezle přes kopce, tak člověk si to prostě zaplatí.“

Místní obyvatelé uvádí, že pokud se již mladí lidé rozhodnou zůstat v rodném kraji, setkávají se s nízkými platy, dojížděním za prací či sezónností pracovních nabídek.

„Nízké platy... jo ti lidé (pozn. zaměstnavatelé) toho zneužívají, protože ví, že ti lidi jsou tady za tím kopcem a nebudou dojíždět nikam dál, nemůžou od rodin třeba.“

Významnými zaměstnavateli v Jeseníku jsou např. Warex, Priessnitzovy léčebné lázně, a.s., Řetězárna a.s., Fenix group a.s., Slezský kámen a.s., Naturfyt-Bio s.r.o. Lidé dále dojíždí do firmy Česko-slezská výrobní u obce Zlaté Hory. Často v Jeseníku lidé pracují na sezónních pracích, které se pojí s lázněmi, turistikou a hotelnictvím. Dle sdělení respondentů lze lépe sehnat krátkodobou sezónní práci než práci na plný úvazek.

Na snižování nezaměstnanosti se dle názoru některých respondentů podílí i trend vyřazování lidí z evidence uchazečů o zaměstnání na ÚP.⁹ Sehnat zaměstnání je momentálně mnohem snadnější než v době ekonomické krize¹⁰ a po několik let se situace zlepšuje také díky sezónní práci nebo veřejně prospěšným pracím.

---

⁹ Sankční vyřazení má ale na spoustu lidí velmi negativní dopad. Snadno se tyto osoby mohou ocitnout v situaci, kdy jediná možnost, jak si zajistit živobytí, je v jejich očích práce na černo či snadno dostupné půjčky. Nezřídka pak kombinace obojího. Kvůli dluhové spirále, do které se zamotávají, jsou pak mnohem méně motivovaní k hledání zaměstnání. Více toto téma popisujeme v příloze č. 2 – Bariéry zaměstnanosti.

¹⁰ V letech cca 2007 až 2015.

3.2 Zaměstnanost Zlaté Hory

Dle rozhovoru na ÚP Zlaté Hory bylo v minulosti toto území na prvních příčkách tabulek v míře nezaměstnanosti, v současné době se však situace zlepšuje. Pracovníci sledují klesající tendenci, kdy v roce 2018 v únoru byla nezaměstnanost 6,2 %, což byla čtvrtá nejvyšší v Olomouckém kraji. V březnu 2019 byla nezaměstnanost 4 % a momentálně činí 3,2 %.

Nezaměstnanými jsou spíše špatně umístitelné osoby, např. osoby bez vzdělání, zdravotně znevýhodnění, osoby v předdůchodovém věku a lidé, kteří dle sdělení ÚP nemají zájem nastoupit do pracovního poměru.

Významnými zaměstnavateli jsou Česko-slezská výrobní, Plastkon (Mikulovice), Řetězárna (Česká Ves), Ondřejovická strojírna (Ondřejovice), Husqvarna Manufacturing (Vrbno pod Pradědem). Část lidí dojíždí do větších měst, popř. do Jeseníku.

3.3 Zaměstnanost Javornicko

Jak vyplývá ze statistik i realizovaných rozhovorů, na území POÚ Javorník je (ne)zaměstnanost větším tématem než ve zbytku ORP Jeseník. Významnou roli na Javornicku hraje absence větších zaměstnavatelů.

Nedostupnost zaměstnání v místě bydliště dokládá i statistika počtu uchazečů o zaměstnání na jedno volné pracovní místo. Na území POÚ Javorník připadá na jedno volné místo 14,4 uchazečů (údaje k 30. 4. 2019), což je jednoznačně nejvyšší počet v celém Olomouckém kraji. Pro porovnání můžeme uvést, že za Javorníkem následuje POÚ Hanušovice se 6,7 uchazeči na jedno místo, dále Konice s 5,9 uchazeči atd. Dokonce se v Olomouckém kraji nachází hned 5 POÚ, na jejichž území je toto číslo nižší než 1.

Z dlouhodobého hlediska nezaměstnanost na Javornicku významně poklesla. Například k 30. 6. 2006 byla nezaměstnanost na Javornicku 16 %, k 31. 5. 2019 činí nezaměstnanost na území POÚ Javorník 6,1 %. Dle informací z javornického Úřadu práce se však na snížení nezaměstnanosti spíše než navýšení pracovních nabídek podílí nástroje aktivní politiky zaměstnanosti. To můžeme podle názoru MT na jednu stranu brát jako potvrzení toho, že aktivní politika zaměstnanosti funguje, na druhou stranu považujeme za nutné zmínit i nevýhodu těchto způsobů zaměstnávání a to je především krátkodobost řešení situace. Obdobné problémy se týkají i zaměstnávání zdravotně znevýhodněných.

„Ty VPP (pozn. Veřejně prospěšné práce) to sice řeší, ale jen na nějakou dobu... Oni se vrátí a zase jsme prakticky na začátku, řešíme co dál.“

Část zaměstnavatelů se nachází přímo v regionu, jedná se například o firmy Warex, Movik Kovo, PZA Kovostroj, CRANP-KOVO a Ester. Řada lidí je však odkázána hledat si práci mimo Javornicko.

Většina obyvatel dojíždí do Jeseníku, do kterého je relativně vyhovující spojení veřejnou dopravou.¹¹ Spojení je vhodné pro lidi z obcí, které leží na hlavní trase veřejné dopravy (např. Bílá Voda–Jeseník). Pokud někdo bydlí mimo tuto trasu, může využít pouze několik spojů za den, případně se musí vlastními silami dopravit na místa, kam autobus zajíždí častěji. Považujeme za nutné zdůraznit, že zatímco pro zdravého jedince není problém ujít třeba 6 kilometrů na autobus, pro staršího či nemocného člověka to může být překážkou, a to i za příhodného počasí.

„Kámoška byla z Vidnavy a sehnala práci v Javorníku. Jenomže makala v časech, na který jí nejezdily busy. Takže jezdila stopem, nebo těch 14 kiláků dávala na kole. Což se dá, ale když je člověk nemocnej nebo prší nebo je zima a nasněží... No když člověk nemá auto, tak je to těžší.“

„Pro matky s děckama se to dojíždění nedá, družina má do tří a to se z Jeseníku nevrátíte.“

Návrhy opatření:

Posílení veřejné dopravy na Javornicku

Z rozhovorů vyplynulo, že veřejná doprava v odlehlejších částech Javornicka není dostatečná. Obyvatelé, kteří nebydlí na hlavní trase, mají problém dopravovat se nejen do zaměstnání, ale mají také ztíženou dostupnost lékařské péče, sociálních služeb, obchodů apod. Posílení veřejné dopravy by mohlo ovlivnit kvalitu života obyvatel Javornicka.

---

¹¹ Např. cesta z Javorníku do Jeseníku trvá autobusem necelou hodinu a stojí 35 Kč.

4 Společenská atmosféra

Geografická odloučenost ORP Jeseník, jediné části bývalého Slezska v Olomouckém kraji, se nepřekvapivě promítá i do celkové společenské atmosféry. Po odsunu Němců osídlila Jesenicko různorodá populace z českého a moravského vnitrozemí, Romové ze Slovenska, zahraniční Češi a Slováci, řečtí váleční uprchlíci v padesátých letech a naposledy i výraznější azylová migrace z Rumunska v letech devadesátých. Z interetnického soužití je však v regionu negativně tematizováno pouze nesnadné soužití s romskou populací na Javornicku. Respondenti dále reflektovali uzavřenost a tradičnost postavení žen rumunské komunity v Bílé vodě a řecké kulturní akce.

Migrace Romů do regionu je starosty dávana do souvislosti zvláště s organizací Ester z. s., která pronajímá svým klientům byty a zároveň v nich poskytuje sociální služby. Starostové se s ředitelem organizace pravidelně schází, a pokud je to zapotřebí, řeší vzniklé problémy s obyvateli domů, jimiž jsou podle starostů Romové ze všech míst ČR i Slovenska. Starostové obcí ale také mluví o tom, že obyvatelé si na přítomnost Romů již zvykli a že se s organizací Ester dá na řešení problémů domluvit.

Z pohledu provedeného monitoringu se přítomnost klientů Ester (bývalých i stávajících) neprojevuje markantně negativně. Část nově příchozích Romů přichází s dětmi, jejichž počet je v mateřských a základních školách (např. v Uhelné) významný natolik, že umožňuje jejich další existenci. Podle informací od organizace Ester má většina příchozích Romů na Jesenicko bývalé vazby, buďto se tu narodili, žili nějakou část života, nebo zde mají rodiny a příbuzné. Takovéto faktory výrazně nahrávají možnostem jejich integrace.

Z dřívějších zpráv a monitoringů vplynulo v některých obcích napjaté soužití s Romy a majoritou. Proto jsme v rámci tohoto monitoringu na základě informací od respondentů monitorovali i to, zda je soužití stále problémové, či se situace nějak změnila. Níže uvádíme popis obcí, kde jsme se na toto téma zaměřili.

Obyvatelé Vlčic vnímali dříve jako problémový jeden dům, ve kterém žila romská rodina, jež přišla ze Vsetína v rámci nechvalně známého vystěhovávání romských rodin realizovaného vsetínským starostou J. Čunkem. Nechávala u sebe bydlet další osoby a osazenstvo domu se průběžně měnilo. Vyskytovali se zde i lidé z CS osoby bez přístřeší a problémoví uživatelé alkoholu, což se negativně odráželo v soužití s lidmi v obci. Při aktuálním monitoringu však respondenti uvedli, že někteří tito lidé jsou ve výkonu trestu, další se odstěhovali a někteří zemřeli. Dům podle respondentů v současnosti vlastní obec a bude jej rekonstruovat. Při aktuálním monitoringu jsme také zjistili, že se do obce nastěhovala nová romská rodina, kterou ale respondenti monitoringu nevnímají negativně.

V Bernarticích respondenti (v minulosti i aktuálně) často negativně zmiňovali bytový dům „Stará pošta“. Ten je vnímán jako tzv. špatná adresa. Můžeme tedy konstatovat, že existence této lokality s prvky SVL zhoršuje atmosféru v obci.

V Uhelné bylo dříve často tematizováno problematické soužití majority s Romy. V současné době se situace podle našeho monitoringu jeví jako stabilizovaná a

klidná. V místní části jménem Horní Fořt se nachází bytový dům, který je vnímán jako sociálně vyloučený. Obyvatelé domu měli dříve konflikty s okolními lidmi z majority, dnes je dle respondentů situace klidnější. Na okraji obce se nachází maringotka, ve které žijí lidé bez přístřeší.

Na okraji Velkých Kunětic leží dva domy, které obývají Romové. Tyto rodiny řeší dlouhodobý problém s absencí zdroje pitné vody. Obyvatele Kunětic vnímají Romy spíše negativně, ale podle námi provedeného monitoringu je situace ohledně atmosféry a soužití v obci stabilizovaná a nejsou zde velké konflikty.

V Mikulovicích jsme v minulosti zaznamenali stížnosti na interetnické konflikty. Ve zprávě z monitoringu z roku 2014 jsme popisovali několik domů, které nesly znaky sociálního vyloučení. Místní obyvatelé se kolem domů báli chodit a byly zaznamenány i slovní konflikty mezi místními Romy a majoritou. Podle zjištění z aktuálního monitoringu je minimálně jeden dům zdemolovaný a další problémoví Romové se z obce odstěhovali. V současnosti jsme nezaznamenali konflikty ani špatnou atmosféru v obci.

5 Potřeby monitorovaných cílových skupin

U všech popisovaných cílových skupin nejprve vyjmenováváme, jaké sociální služby jsou jim v dané lokalitě dostupné. Poté se věnujeme podrobnějšímu popisu jak cílové skupiny, tak nesnáží, se kterými se jejich členové potýkají.

U většiny monitorovaných cílových skupin jsme zaznamenali limitované možnosti při obstarání důstojného a finančně dostupného bydlení. Nutno dodat, že situace špatně dostupného bydlení kopíruje celorepublikový trend.

5.1 Osoby v obtížné životní (sociální) situaci

Této cílové skupině se podle katalogu sociálních služeb Olomouckého kraje¹² věnují tyto instituce a organizace:

Ester z.s., Boétheia – společenství křesťanské pomoci, zapsaný spolek, Diakonie ČCE – středisko v Sobotíně, Darmoděj z.ú., SPOLEČNĚ-JEKHETANE, o. p. s., VIDA z.s.¹³, Člověk v tísni, o.p.s., Drom, romské středisko.

Do této cílové skupiny řadíme zejména osoby bez přístřeší a ohrožené ztrátou bydlení, zadlužené, rizikové uživatele návykových látek a rizikovou mládež.

5.1.1 Osoby bez přístřeší a ohrožené ztrátou bydlení

Této cílové skupině nabízí služby organizace Ester z.s., Darmoděj z.ú., Boétheia – společenství křesťanské pomoci, z. s.

Vycházíme z definice bezdomovectví, jak ji udává Koncepce prevence a řešení problematiky bezdomovectví v ČR do roku 2020. Jde o „souhrnné označení pro různorodou populační skupinu zahrnující jak viditelné bezdomovce, tj. osoby, které spí venku (bez střechy), tak osoby, které v důsledku nemožnosti zajistit si jiné bydlení žijí v ubytovacích zařízeních pro bezdomovce, dále osoby, jejichž bydlení je nejisté, a také osoby, které žijí v podmínkách, které neodpovídají minimálním standardům bydlení v daném kulturním a sociálním prostředí.“ (Koncepce prevence a řešení problematiky bezdomovectví v České republice do roku 2020, 2013, s. 8)

Také pro Jesenicko platí, že pokud bychom se věnovali této cílové skupině v celé šíři, jak ji Koncepce popisuje, došli bychom k závěru, že do ní můžeme zařadit až stovky osob. V Jeseníku jsme zaznamenali tzv. „viditelné bezdomovce“¹⁴, tedy ty,

¹² Dostupný na : <https://kissos.kr-olomoucky.cz/katalog/vyhledavani.aspx> ze dne 17.5.2019.

¹³ Díky informacím z monitoringu jsme ale zjistili, že organizace Vida přesunula své služby do ORP Šumperk a v ORP Jeseník již nepůsobí.

¹⁴ Užíváme zde tuto laicky srozumitelnou kategorii. Více o možných kategorizacích – tj. dle vnímání veřejnosti (bezdomovectví zjevné, skryté, potenciální), dle doby trvání (méně než rok, do pěti let, více než pět let) či dle příčin (výsledek dlouhodobé životní trajektorie; krátká nepříznivá shoda okolností; na bázi zdravotní indispozice; bezdomovectví volbou) – viz

kteří spí venku, popř. na squatu, a kteří jsou veřejností vnímáni jako nejproblématictější. Dle sdělení respondentů se v samotném městě Jeseník vyskytuje 12–15 zjevných bezdomovců, další respondenti uváděli počet až 30 lidí. Aktéři také uváděli, že v POÚ Zlaté Hory se vyskytuje cca 20 lidí z této cílové skupiny, jedná se ale spíše o tzv. „skryté bezdomovce“. Na Javornicku se dle respondentů dá hovořit o cca 15 lidech bez domova.

V rozhovorech byla tato skupina lidí velmi často spojovaná s nadužíváním alkoholu, znečišťováním okolí a nedodržováním základních hygienických návyků. Situaci v Jeseníku řeší hlavně městská policie, ale jak zástupce policie uvedl, není v jejich silách tuto problematiku efektivně řešit. Mohou člověka vykázat z prostranství, to ale dle jeho slov situaci neřeší.

„Široká veřejnost má problém s tím, že se nechce dívat na lidi bez domova, jak tráví svůj čas někde na veřejně exponovaných místech, jako je autobusové nádraží, různé parčíky a tak. Ti lidi tam chodí, protože z toho mají nějaký logický zdroj. Potkávají se tam, můžou si tam, když to řeknu blbě, vyžebrať nějaký peníze, prostě jsou to výhodná místa pro ně. Na druhou stranu, když se chtějí třeba opít, tak se opijí tam, proč by chodili jinam.“

Dle zástupců policie nedochází k výrazné kriminální činnosti či vandalismu u této CS. Osoby bez domova se v Jeseníku pohybují zejména na veřejných místech v okolí supermarketů a autobusového nádraží. Mimo město Jeseník se lidé bez domova vyskytují v obci Horní Fořt, dále v Žulové a v Javorníku.

Ve více rozhovorech jsme zaznamenali téma údajného násilí na osobách bez přístřeší ze strany Městské policie v Jeseníku. Podle některých respondentů se jedná zejména o dva policisty, kteří nemají „pro ránu daleko“. Při monitorovacích rozhovorech nám byla popsána situace, kdy osoba bez přístřeší spala na lavičce a policista bez předchozího oslovení či legitimace tuto osobu udeřil obuškem do nohy a takto ji probral ze spánku. Tento uvedený případ je podle některých místních aktérů jeden z mnoha a někteří lidé bez domova uvádějí, že se kvůli tomu ve městě necítí bezpečně.

Tomuto tématu jsme však na monitorovacích rozhovorech nemohli kvůli nízké časové dotaci monitoringu věnovat více pozornosti. Vzhledem k jeho závažnosti doporučujeme podrobnější monitoring témat, jako jsou soužití Osob bez domova s majoritou a bezpečnost Osob bez přístřeší.

Podle získaných dat z monitoringu je tematika práce s touto CS výrazné téma, které rezonuje mezi místními obyvateli i v sociálních službách. V rozhovorech s respondenty se pak různily názory, jak tuto problematiku řešit – od striktních a represivních přístupů až k liberálním a netradičním postupům. Podle názoru

Mobilního týmu, který vychází z praxe jednotlivých členů týmu, je potřeba se zaměřit primárně na řešení příčin špatné životní situace lidí bez domova, nikoliv na jeho projevy. Také jako jednu z cest, jak s touto CS pracovat, vidíme v motivaci těchto lidí ke změně. Pokud přijmeme tezi, že člověk bez domova je primárně člověk v dlouhodobé krizi a projevy bezdomovectví jsou de facto logické reakce na pobyt na dnu společnosti, bude se nám lépe hledat řešení příčin problematických projevů. Jako případ můžeme uvést popíjení alkoholu a s tím spojené znečišťování okolí a další jevy. Jako vhodné řešení se nám jeví zřízení tzv. „mokrého centra“¹⁵, nad kterým již v Jeseníku přemýšlí.

Návrhy opatření:

Zřídit „mokrý centrum“ v Jeseníku

Vytvoření místa s co nejnižším prahem pro tuto CS, na kterém se bude cítit bezpečně a kde bude mít zajištěné základní životní potřeby¹⁶, může vést alespoň ke snížení počtu problematického chování na veřejných místech ve městě. Tato alternativa pro pobyt osob bez domova může jak snížit konflikty mezi majoritou a touto CS, tak snížit znečišťování centra města.

Proškolení MP a PČR v problematice bezdomovectví

Fenomén bezdomovectví je obsáhlé téma a vyznačuje se mnoha specifiky. Dle názoru Mobilního týmu by MP a PČR mohly pomoci kurzy zaměřené na tuto problematiku. V minulosti procházeli policisté projektem Problematika bezdomovectví v práci policie,¹⁷ kdy měli možnost poznat práci s lidmi bez domova z pohledu neziskového sektoru, učili se funkčně komunikovat s touto CS a efektivněji s ní pracovat. Podobný kurz by mohl pomoci policistům při práci s lidmi bez přístřeší a hlavně přispět k pochopení specifik této CS.

Podrobnější monitoring pocitu bezpečí Osob bez přístřeší v Jeseníku

Při monitoringu jsme zaznamenali zmínky o tom, že Osoby bez přístřeší nejsou na ulici v bezpečí. Nemohli jsme se tomuto tématu více věnovat, proto doporučujeme realizovat monitoring zaměřený na téma pocitu bezpečí Osob bez přístřeší, který by zaznamenal názory veškerých aktérů v této oblasti, tzn. jak samotných bezdomovců, tak neziskových organizací, které s nimi pracují, tak města Jeseník, Policie České republiky i Městské policie.

---

¹⁵ Více o „mokrém azyláku“ např. zde: https://www.idnes.cz/brno/zpravy/mokre-centrum-brno-bezdomovci-hollan.A180818_421694_brno-zpravy_vh

¹⁶ Při úvahách o tomto místě zaznívalo, že by tam byla funkční veřejná lednice, kde by mohly být dostupné potraviny.

¹⁷ Více zde: <https://www.institutpraha.cz/o-nas/novinky/problematika-bezdomovectvi-v-praci-policie/> dostupné ke dni 10. 6. 2019

5.1.2 Zadlužení

Této cílové skupině se věnují organizace Ester z.s., Darmoděj z.ú., Boétheia – společenství křesťanské pomoci, z. s., EUROTOPIA.CZ, o.p.s., Člověk v tísní, o.p.s., a Dluhová poradna Jeseník zřizovaná Střediskem rozvoje sociálních služeb v Jeseníku.

Uvádíme zde některá data z mapy exekucí¹⁸, kterou vzhledem k proměnlivosti problematiky nelze považovat za aktuální, stále má však vypovídající hodnotu a náš monitoring data v ní uvedená nevyvrací. Mapa exekucí uvádí, že v samotném městě Jeseník je 11,12 % obyvatel s exekucí, což je 7 004 osob. Průměrný počet exekucí na jednoho člověka je 6,3. Tato čísla ovšem nezahrnují osoby, které sice mají problémy s dluhy, ale ještě se nenachází ve fázi exekuce. Počet těchto osob není možné odhadovat.

V ORP se nachází obce, kde bylo zjištěno podstatně vyšší procento obyvatel s exekucí. Jedná se o obce:

- Bílá Voda – 22,13 %
- Bernartice – 19,76 %
- Kobylá nad Vidnavkou – 19,53 %

V ORP Jeseník se pak nachází dalších 17 obcí,¹⁹ které mají 10 % a více obyvatel v exekuci. V porovnání s jinými ORP v Olomouckém kraji lze posuzovat, že ORP Jeseník, zvláště jeho část Javornicko, se potýká s velkou zadlužeností.

Respondenti uváděli, že zaznívá požadavek od obcí na dluhové poradenství. Jednou z reakcí na tuto poptávku je současně běžící projekt „Jesenicko proti dluhům“²⁰, který by měl pomoci předluženým obyvatelům.

Organizace, které poskytují odborné dluhové poradenství, působí zejména v Jeseníku a jeho okolí, oproti tomu oblast Javornicka není těmito službami pokrytá takřka vůbec.

Dle respondentů byla dluhová problematika umocněná krizí, která je již za nimi. Střednědobý plán rozvoje služeb na Jesenícku popisuje, že i velké firmy v období hospodářské krize byly nuceny propouštět své zaměstnance. Mnoho lidí pak spadlo do dluhové pastí, když se snažili vypadlý příjem nahradit úvěrem. Zde lze vysledovat nekalé praktiky věřitelů, kdy půjčovali peníze i klientům bez prověření jejich

¹⁸ <http://mapaexekuci.cz/>

¹⁹ Viz mapa exekucí <http://mapaexekuci.cz/>. Konkrétně se jedná o obce Javorník, Uhelná, Vlčice, Velká Kraš, Vidnava, Žulová, Velké Kunětice, Stará Červená Voda, Černá Voda, Vápenná, Česká Ves, Mikulovice, Zlaté Hory, Lipová-lázně, Jeseník, Bělá pod Pradědem, Vrbno pod Pradědem.

²⁰ https://www.esfcr.cz/projekty-opz/-/asset_publisher/ODuZumtPTtTa/content/jesenicko-proti-dluhum?inheritRedirect=false

schopnosti splácet. K tomuto se přidalo i nemravné RPSN²¹, poplatky za zprostředkování úvěru, a dluhová spirála se kvůli tomu roztočila. Dalšími faktory zadlužení jsou chudoba kraje, finanční ngramotnost a pohledávky vůči obcím (dluhy za odpady, pokuty apod.).

„Dluhová situace není dobrá. Je to ovlivněné prací, teď sice práce je, ale je špatně placená a nemáš jistotu, na jak dlouho práci máš.“

V rozhovorech zaznívalo, že klienti nejsou motivováni pracovat z důvodu nízkých mezd a využívají možnosti pracovat „na černo“. Pokud lidé chtějí svoji dluhovou situaci řešit, tak se upínají na insolvence a v případě, že jim insolvence nevyjde, je to pro ně „konec světa“. Respondenti však udávali, že novelizace insolvenčního zákona nepřinese zlepšení situace, jelikož se neví, jak bude fungovat v praxi.

Návrhy opatření:

Navýšení kapacit dluhových poradců

Odlehlé části ORP Jeseník jsou velmi zadlužené a dostupnost dluhových služeb je obtížná, ne-li nedostupná. Lidé z Javornicka musí za dluhovým poradenstvím dojíždět nejbliž do Jeseníku, což je pro ně časově i finančně náročné.

Mobilní tým navrhuje zvýšit počet terénních dluhových poradců alespoň na území Javornicka. Navýšení by mohlo být o jeden celý úvazek s výhledem možného navýšení dle poptávky.

5.1.3 Riziková mládež

Této cílové skupině se věnuje Darmoděj z. ú.

Do rizikového chování mládeže zahrnujeme konzumaci drog a s tím spojené závislostní chování včetně užívání alkoholu, kriminality a vandalismu, dále také virtuální drogy, gambling, politický extremismus, záškoláctví, šikanování a jiné násilí, rasismus, xenofobii, homofobii, agresivní chování v dopravě a sexuální rizikové chování.

Zástupci PČR a MP ohledně kriminality mládeže nezaznamenali vyšší nárůst trestné činnosti nebo vážnější kriminální činy. Obecně se podle nich jedná zejména o drobnější přestupky, jako jsou potyčky mezi mládeží, užívání alkoholu, kouření cigaret a marihuany. Další nelegální drogy, tzv. „tvrdé“ se podle nich u mladistvých nevyskytují.

²¹ Roční procentní sazba nákladů

Relevantní respondenti jako jeden z velkých problémů označují nedostupnost pedopsychiatrických služeb v ORP Jeseník. Na celém území je dostupný jeden pedopsychiatr, který poskytuje své služby v rozsahu polovičního úvazku. Objednací doba se u něj pohybuje v řádu měsíců. Respondenti jako jeden faktor, který zapříčiňuje nedostatek odborníků, označili obtížnou domluvu s pojišťovnami při uzavírání smluv s odborníky.

Sociální služby pro tuto CS poskytuje organizace Darmoděj z. ú., která jim nabízí strávit jejich volný čas v nízkoprahových zařízeních pro děti a mládež (dále také jako NZDM). NZDM zřizují jak v samotném městě Jeseníku, tak v Mikulovicích a Kobylé nad Vidnavkou. V Jeseníku se nově rozdělila NZDM na dvě pobočky. Jedna je určena dětem od 6 do 14 let a druhá pro starší mládež od 15 do 26 let. Zástupci z řad institucí i samotní klienti NZDM si pochvalují rozdělení NZDM na dvě samostatné skupiny.

Návrhy opatření:

Navýšení kapacity pedopsychiatrických služeb

Služba pedopsychiatra je velmi specifická a jen velmi obtížně se dá suplovat jinými odborníky. I přesto, že víme, že navýšení kapacity těchto služeb je velmi náročné,²² tak její rozšíření vnímáme jako velmi důležité. Hlavní důvod spatřujeme v tom, že v ORP Jeseník působí pouze jeden pedopsychiatr s polovičním úvazkem.

5.1.4 Riziková uživatelé nelegálních návykových látek

Této cílové skupině se na monitorovaném území věnuje organizace Darmoděj z.ú.

Drogová situace v ORP Jeseník se neliší od celorepublikových trendů. Mezi nejčastěji užívané návykové látky patří zejména alkohol a tabák. Co se nelegálních drog týká, tak nejčastěji užívanými jsou marihuana a pervitin. Zástupci z řad relevantních respondentů hovoří o výskytu menších skupinek osob se závislostí v obcích a městech po celém území ORP Jeseník. Dále respondenti zmínili, že drogová problematika a s ní spojená kriminalita nenarůstá. Zásadní roli pro drogovou scénu hraje blízkost Polska, kde se dají snáze a levněji sehnat látky na výrobu pervitinu. Zástupci PČR uvedli, že malé výroby drog se na území Jesenicka vyskytují. Ale jejich počet je nízký a drogy zde vyrobené se distribuují ve většině případů pouze na území Jesenicka. Zásadní roli pro nižší počet vyrobených drog na Jesenicku hraje podle respondentů to, že je většina výrobců drog ve výkonu trestu. Uvádějí, že pokud je někdo z výrobců drog ve vězení, tak ho nenahradí další výrobce, který by pokračoval dál ve výrobě a popř. distribuci drog, jak tomu bylo v minulých letech.

²² Jak z důvodu obtížného uzavírání smluv s pojišťovnami, tak kvůli personální krizi.

„Dřív ta komunita fungovala jinak, když někoho z těch vaříčů zavřeli, tak byl druhej, třetí, kterej to uměl uvařit, a fungovalo to dál. Ted'ka je zavřou, oni seděj pár let a nikomu to nechybí.“

Informaci ohledně menšího počtu výroben drog nám potvrdil i jeden z respondentů přímo z CS.

„Piko tady ted'ka tolik nejede jako dřív. Hodně vaříčů je zavřenejch. Něktej lidi přecházejí na opiáty.“

Pracovníci Darmoděje nepozorují vyšší nárůst intravenózních uživatelů ani významný nárůst nových uživatelů pervitinu na monitorovaném území. Dle informací od Darmoděje jsou cca 20 % klientů kontaktního centra osoby, které si dokáží při užívání návykových látek udržet bydlení, stabilní zaměstnání apod. Služby kontaktního centra tak vyhledávají zejména kvůli distribuci harm reduction materiálu²³, poradenství atp. Zbylých 80 % jsou podle nich klienti, kterým jejich životní styl působí více komplikací a využívají širší spektrum služeb kontaktního centra.²⁴ Vzhledem k tomu, že u části této klientely se objevují duální diagnózy, komorbidita²⁵ a polymorfní závislosti,²⁶ zvažuje K-centrum rozšíření cílové skupiny o rizikové uživatele alkoholu a patologické hráče.

Kromě sociálních služeb pro tuto CS mohou osoby závislé na alkoholu a dalších drogách využít psychiatrickou nemocnici Marianny Oranžské v Bílé Vodě. Tato nemocnice má kromě tzv. detoxu i několik komunit pro léčbu závislostí. Další psychologické nebo psychiatrické služby pro tuto CS nabízí Centrum duševního zdraví v Jeseníku. Část respondentů ale uváděla, že s tímto centrem nemají dobré zkušenosti. Tyto výtky se nám ale v rámci monitoringu nepodařilo ověřit. Další možnost je využít Adiktologickou ambulanci organizace Darmoděj, která sídlí v Jeseníku. Výrazným omezením je ale u této ambulance hrazení jejích služeb pojišťovnamí. Prozatím je hradí pouze pojišťovna Škoda, osoby s jinými pojišťovnamí zaplatí za 30minutové sezení 450 Kč.

---

²³ „Jako harm reduction se označují koncepce, programy a činnosti směřující primárně k minimalizaci nepříznivých zdravotních, sociálních a ekonomických dopadů užívání legálních a nelegálních psychoaktivních látek, aniž by nutně docházelo ke snižování jejich spotřeby.“ (IHRA, 2010)

²⁴ Např. sociální poradenství, hygienu, praní, potravinovou pomoc apod.

²⁵ Komorbidita znamená přítomnost jednoho či více onemocnění (poruch, chorob) vyskytujících se současně s primárním onemocněním (poruchou, chorobou).

²⁶ Polymorfní závislost je termín pro osobu, která je závislá na více návykových látkách zároveň. Jedná se např. o gamblerství a alkoholismus.

Návrhy opatření:

K této cílové skupině nemá Mobilní tým žádné návrhy opatření. Podkladem pro tyto návrhy by mohl být podrobnější monitoring této CS.

5.2 Osoby se zdravotním postižením

Celé této cílové skupině se podle katalogu sociálních služeb Olomouckého kraje²⁷ věnují tyto instituce a organizace:

Charita Jeseník, Centrum sociálních služeb Jeseník, Svaz neslyšících a nedoslýchavých osob v České republice, z.s. Krajská organizace Olomouckého kraje, p.s., SOUŽITÍ 2005, o.p.s., Jdeme Autistům Naproti z.s., Domov Sněženka Jeseník, příspěvková organizace, Tyfloservis, o.p.s., Ester z.s., Středisko rané péče SPRP Olomouc.

Do této cílové skupiny řadíme osoby s fyzickým, mentálním, smyslovým či kombinovaným postižením. Dále také seniory, kteří kvůli věku a zdravotnímu stavu již částečně nebo úplně nezvládají sebeobsluhu a naplňování dalších základních životních potřeb. V neposlední řadě jde i o jednotlivce po úrazech nebo nemocech a osoby mající problémy se zvládnutím péče o vlastní osobu. Počty lidí v této skupině se i kvůli demografické křivce neustále zvyšují.

5.2.1 Osoby se smyslovým nebo pohybovým postižením

Této podskupině se věnuje Ester z.s., Středisko rané péče SPRP Olomouc, Charita Jeseník, Centrum sociálních služeb Jeseník, SOUŽITÍ 2005, o.p.s.

Vzhledem k velké šíři této monitorované skupiny je potřeba ji více rozdělit a popsat.

Nejprve se zaměříme na osoby „pouze“ se zdravotním postižením, které MT chápe jako osoby s tělesným postižením, které má přímou souvislost s pohybovým postižením, a osoby se sluchovým, zrakovým nebo jiným smyslovým postižením.

Počet osob v této cílové skupině ovlivňuje již zmiňovaný fakt, že část lidí v produktivním věku se stěhuje z Jesenicka a zůstává zde tak obyvatelstvo seniorského věku, u nichž poptávka po službách pro tuto CS roste.

Odborné zdravotní služby, které využívá i tato CS (např. neurolog, psychiatr apod.), jsou v ORP Jeseník obtížně dostupné, zájemci mají čekací lhůtu několik měsíců nebo musí dojíždět do jiných regionů.

Z monitoringu i Střednědobého plánování sociálních služeb města Jeseník vyplývá, že v monitorovaném území absentuje služba osobní asistence. Respondenti

²⁷ Dostupný na: <https://kissos.kr-olomoucky.cz/katalog/vyhledavani.aspx> ze dne 15. 7. 2019.

uváděli, že ji jako potřebnou vnímají zejména jako pomoc pro osoby pečující, aby mohli získat čas i sami pro sebe, pro zařízení si svých záležitostí a odpočinku. Část služeb o tuto CS pokrývá pečovatelská služba, ta ale nedokáže zajistit všechny potřeby. Dle sdělení respondentů jsou pečující osoby neinformovány o tom, co vlastně pečovatelská služba může nabídnout, a chtějí služby na zaplnění volného času pro své blízké, které se v rámci pečovatelské služby neposkytují.

„Někdy je vlastně těžké vysvětlit těm lidem, té rodině, co ta pečovatelská služba znamená. Máme zajistit to, aby ten člověk zůstal doma. A neznamená to, že když ten klient bydlí v dvoupatrovém domě, tak že budou holky teď před Velikonocema umývat okna ve druhém patře, kde ten klient třeba ani nejde.“

Objevovalo se také téma absentujících pobytových a odlehčovacích služeb pro osoby v produktivním věku okolo 40 let, kdy se zaviněním nemoci či úrazu (např. onkologičtí pacienti, roztroušená skleróza apod.) nejsou schopny vrátit do práce nebo potřebují celodenní péči v sebeobslužných činnostech. Ve Střednědobém plánu rozvoje sociálních služeb a služeb souvisejících na Jesenícku na období let 2018 až 2020 je uvedena potřeba zajištění komplexní péče pro osoby neseniorského věku²⁸. Respondenti sdělovali, že tyto osoby nemohou využít služby domova důchodců kvůli nízkému věku a mnohdy ani nemají rodinu, která by se o ně mohla starat. Takoví lidé vypadávají ze sítě sociálních služeb.

Návrhy opatření:

Zavedení služby osobní asistence

Mobilní tým navrhuje zřídit v ORP Jeseník službu osobní asistence. Respondenti potvrzují, že již přicházejí požadavky od rodin na osobní asistenci. Zpočátku by se mohlo jednat o jeden plný úvazek či pro větší flexibilitu dva poloviční úvazky s možností rozšíření služby dle poptávky rodin. Osobní asistence by pomohla zajistit pečujícím osobám sebeobslužnou péči a kvalitní vyplnění volného času výchovně-vzdělávacími činnostmi.

Zvýšit dostupnost zdravotních služeb

Dle sdělení respondentů velmi chybí odborné zdravotní služby. Lidé jsou proto nuceni za odborníky dojíždět, někdy až do krajského města. Například cesta veřejnou dopravou ze Zlatých Hor např. k zubaři či k psychiatrovi do Olomouce trvá průměrně 3,5 hodiny. Cesta autem je sice o něco rychlejší, ale i se zpáteční cestou se

---

²⁸ Jedná se o cílovou skupinu osob, které potřebují zajistit komplexní dvacet čtyř hodinovou péči na lůžku v pobytové formě pro osoby neseniorského věku, které nemohou být přijaty s ohledem na nízký věk do domova pro seniory z důvodu nesplnění cílové skupiny služby (např. osoby po cévní mozkové příhodě, osoby s roztroušenou sklerózou a podobně).

jedná o cca 5 hodin. Nemocný člověk tak stráví velkou část dne na cestě, aby se mu dostalo odborného lékařského ošetření. Obce v ORP by měly vytvářet podmínky pro odborné lékaře, např. symbolické nájemné u ordinací, dostupná nabídka služebních bytů, příspěvky na dopravu, aby zde vznikaly nové ordinace.

5.2.2 Osoby s mentálním postižením

Této podskupině se věnuje Jdeme Autistům Naproti z.s., příspěvková organizace, Ester z.s., Středisko rané péče SPRP Olomouc, Charita Jeseník.

Další podskupinou jsou osoby s mentálním onemocněním. Zahrnujeme do ní osoby s mentálním postižením a osoby s poruchou autistického spektra (dále také jako PAS).

Pro osoby s mentálním postižením mohou rodinní členové využívat služeb Denního stacionáře Šimon, v případě potřeby celoročního pobytu v Jeseníku funguje Domov Sněženska. Tyto služby jsou však poskytovány pouze v Jeseníku, a ne v celém regionu. Denní stacionář Šimon nabízí svozy od Zlatých Hor po Lipovou, což zahrnuje pouze část rozsáhlé oblasti Jesenicka. V případě potřeby lze využít služeb organizací Jdeme autistům naproti a Střediska rané péče, které z Olomouce na Jesenicko dojíždí.

Potřeba většího zasíťování služeb pro mentálně postižené zazněla v Analýze sítě služeb²⁹ a tomuto tématu se věnuje také nový komunitní plán, který hodnotí jako slabé stránky absenci chráněného bydlení, sociálně-terapeutických dílen a odlehčovacích služeb. Z rozhovorů vyplynuly stejné potřeby, které zazněly v komunitním plánu, a také absence osobní asistence zejména pro lidi s těžkou mentální retardací, o které je nejnáročnější péče³⁰. Služby pro tuto CS jsou velmi vytížené a zajištění péče o víkendech/svátcích či v delších časových úsecích je pro rodiny nereálné. Rodiny využívají péči v Denním stacionáři Šimon, ale jedná se zejména o rodiny z Jeseníku. Pro rodiny např. z Žulové nebo z Javorníku je dojíždění a dávání svých dětí do stacionářů obtížné.

„Když si člověk vezme, že by ten rodič měl půl hodiny vézt to dítě sem a pak zpátky a pak odpoledne pro něj ještě jet, tak to jsou dvě hodiny, který stráví jenom na cestě a v reálu si třeba neodpočine.“

Poruchy autistického spektra

²⁹ Analýza místní sítě služeb a návrh její optimální podoby pro Olomoucký kraj, ORP Jeseník, Lokální síťáčky: Ing. Markéta Bartáková, Mgr. Kristýna Michálková dostupné z: <http://www.pravonadestvi.cz/dokumenty/analyzy-siti-sluzeb/> ke dni 10. 6. 2019

³⁰ Jedná se např. o úkony polohování, celkové sebeobsluhy, zejména podávání stravy za pomoci Perkutánní endoskopická gastrostomie (PEG) z důvodu absence polykacího reflexu a péče o ni. Více zde: https://www.fnol.cz/pdf/pacientske_brozurky/1CHIR_Peg.pdf dostupné ke dni 10. 6. 2019

Mezi osoby s mentálním postižením se řadí i lidé s poruchami autistického spektra, které se celorepublikově stávají velkým tématem. V této části textu se jim tedy budeme samostatně více věnovat.

Z rozhovorů vyplynulo, že lidé z této CS mají stále větší zájem o služby pro osoby s PAS a Aspergerovým syndromem. Situace ohledně vnímání lidí s postižením se tedy dle respondentů zlepšuje a dochází k postupné osvětě u majoritní společnosti.

„Já si myslím, že jo, že to je lepší. Když třeba jdeme na vycházky nebo do obchodu, tak nechodíme ta velká grupa, že jde jedna pracovnice a jeden až dva uživatelé, aby opravdu na sebe nestrhávali pohledy. Kór když třeba jede vozíčkář, a myslím si, že to je lepší.“

Podobně jako u mentálně postižených nejsou dostupné pro osoby s PAS služby osobní asistence, odlehčovací služby a chráněné bydlení.

V Jeseníku funguje Asociace rodičů a přátel zdravotně postižených dětí v ČR, z.s., která je známá pod názvem Jiné děti. Poskytují aktivity osobám s mentálním postižením i osobám s PAS bez ohledu na věk a stupně postižení. Zástupkyně organizace sdělila, že se momentálně jejich aktivity omezují a hledají někoho, kdo by mohl převzít vedení organizace. Jako pečující rodič o postiženého syna vnímá své limity v péči a již nestíhá tyto dvě role kombinovat. Zároveň ale dodává, že by byla „velká škoda“, kdyby tyto služby a organizace zanikly. Mnoho rodičů by se pak nemělo kam obracet jak z finančních důvodů (aktivity poskytuje organizace zdarma), tak i z důvodu (ne)dostupnosti.

Návrhy opatření:

Rozšířit služby pro tuto CS o osobní asistenci, odlehčovací služby a chráněné bydlení

Z monitoringu vyplynulo, že je potřeba rozšířit služby pro lidi s mentálním postižením a osoby s PAS nejen v Jeseníku, ale v celém regionu. Respondenti vnímají tyto potřeby u rodin, které potřebují odlehčení péče. Zejména se jedná o rodiny v odlehlých částech regionu. Komunitní plánování u této CS vnímá tyto požadavky a začleňuje je do budoucích příležitostí rozvoje sociálních služeb.

Podle názoru Mobilního týmu se jedná zejména o Osobní asistenci, která by jak zplnomocňovala osoby s postižením, tak zároveň umožňovala odpočinek pro osoby pečující. Mobilnímu týmu se v rámci monitoringu nepodařilo zjistit dostatek informací pro to, abychom mohli fundovaně navrhnout počet úvazků pro tuto službu. Proto skrz tento návrh doporučujeme bližší monitoring.

Doporučujeme také zřídit odlehčovací služby jak terénní, tak pobytové, absentují takřka v celém Olomouckém kraji. Pro konkrétní počet úvazků či lůžek také doporučujeme bližší monitoring tohoto tématu.

Jako velmi důležité vidíme i věnovat se jak koncepci, tak tvorbě nových kapacit chráněného bydlení pro tuto CS. To v Olomouckém kraji také absentuje. Příklady dobré praxe lze čerpat ze zahraničí, např. Velká Británie nebo Dánsko.

5.3 Osoby s chronickým duševním onemocněním

Této CS se věnují podle katalogu Olomouckého kraje³¹ tyto organizace:

Darmoděj z.ú., ESTER z.s., Zahrada 2000 z.s., Charita Jeseník a VIDA z.s.

Situace osob s chronickým duševním onemocněním se v posledních letech v celé České republice mění. Vliv na tyto změny mají jak nové postupy, tak i reforma psychiatrické péče, která aktuálně v ČR probíhá.

Cílová skupina osob s duševním onemocněním se v celé ČR nejčastěji potýká se stigmatizací, nedostatkem adekvátního bydlení či s těžkostmi při navazování kontaktů. Relevantní respondenti z řad institucí, které přímo pracují a poskytují sociální služby pro cílovou skupinu osob s chronickým duševním onemocněním, nám potvrdili, že na Jesenícku kapacitně chybí komerční či obecní byty dostupné pro tuto CS. Popisovali také, že na Jesenícku jsou pro tyto osoby omezené kapacity pracovních nabídek na chráněném pracovním trhu.

Největším poskytovatelem sociálních služeb pro tuto CS je Zahrada 2000. Poskytují ambulantní i terénní sociální rehabilitaci, sociálně-terapeutické dílny a zaměstnávají také tzv. peer pracovníky³². Součástí jejich služeb je i terénní multidisciplinární tým, který se skládá z terénních sociálních pracovníků, zdravotních sester, psychologa a psychiatra. Tento tým slouží zejména k nakontaktování a zasíťování zájemců o služby a k poskytnutí sociálních i zdravotních služeb. Psychiatr v týmu může v závažnějších případech předepisovat léky přímo v terénu, ale spíše se snaží osoby, které potřebují pomoc pravidelně navázat na dostupného blízkého lokálního psychiatra.

Monitoring potvrdil, že v ORP Jeseník jsou sociální služby pro tuto CS relativně dostupné na celém území. Na Jesenícku a Zlatohorsku je pokrývá Zahrada 2000 a na Javornicku Ester.

Počet psychiatrů a psychologů vzhledem k velké rozloze ORP Jeseník a velké dojezdnosti z periferních oblastí do města Jeseník není podle relevantních respondentů dostačující. Čím dále bydlí osoby z CS od města Jeseník, tím více se snižuje dostupnost a výběr psychiatrických nebo psychologických služeb.

³¹ Dostupný na: <https://kissos.kr-olomoucky.cz/katalog/vyhledavani.aspx> ze dne 15. 7. 2019.

³² Jedná se o osoby s vlastní zkušeností s duševním onemocněním, které jsou tuto vlastní zkušenost schopni předávat dalším nemocným.

Návrhy opatření:

Posílit dostupnost psychiatrické a psychologické péče pro cílovou skupinu osob s chronickým duševním onemocněním

Z monitoringu jednoznačně vyplynulo, že v ORP Jeseník je nedostatek psychologů a psychiatrů. Zvláště v odlehlejších částech ORP Jeseník znatelně chybí tyto služby a osoby patřící k CS musí dojíždět do větších měst. Tyto cesty jsou pro CS časově a finančně náročné.

5.4 Cizinci

Této CS se podle katalogu sociálních služeb Olomouckého kraje³³ nevěnuje žádná místní organizace. Cizinci se mohou obracet na pracovníky „celokrajské“ organizace Centrum pro integraci cizinců Olomouc.

Vzhledem k blízkosti polských hranic do ORP Jeseník dojíždí každý den za prací značná část polských občanů. Podle pracovníků úřadu práce pracují převážně ve strojírenském průmyslu na Zlatohorsku a Javornicku. Další národnostní menšinou na Jesenicku jsou Vietnamci, kteří zde provozují malé večerky.

Zástupci PČR a MP nepozorují zvýšenou kriminální činnost spojenou s oběma národnostními menšinami. Ani další námi oslovené instituce nepozorují výrazné problémy spojené s touto CS.

Při monitoringu jsme zaznamenali v Bílé Vodě na Javornicku skupinu rumunských přistěhovalců. Menšina do obce Bílá Voda přišla v roce 1996. Podle slov místních respondentů je to velmi uzavřená komunita, která s místními nenavazuje žádné sociální vztahy. Relevantní respondenti neidentifikovali žádné velké problémy, které by s komunitou byly spojovány, až na neznalost českého jazyka a nízkou ochotu se ho učit. Tato neznalost českého jazyka je komplikací především pro nastupující prvňáčky do základní školy, kdy mají děti zpočátku velký problém v komunikaci s ostatními.

Návrhy opatření:

K této cílové skupině nemá Mobilní tým žádné návrhy opatření. Podkladem pro tyto návrhy by mohl být podrobnější monitoring této CS.

³³ Dostupný na: <https://kissos.kr-olomoucky.cz/katalog/vyhledavani.aspx>

Shrnutí

Zpráva z monitoringu města a ORP Jeseník se věnuje třem místním částem (pověřeným obecním úřadům), a to jsou Jesenícko (POÚ Jeseník), Zlatohorsko (POÚ Zlaté Hory) a Javornicko (POÚ Javorník). Výsledky monitoringu z těchto POÚ se liší, proto jsme ve zprávě u většiny kapitol oddělovali data získaná k těmto třem lokalitám.

V průběhu monitoringu jsme oslovili celkem 29 institucí a 138 respondentů z řad veřejnosti. Sběr dat byl zaměřen na čtyři cílové skupiny – Osoby v obtížné životní (sociální) situaci,³⁴ Osoby se zdravotním postižením,³⁵ Osoby s chronickým duševním onemocněním a Cizince.

V kapitole Bydlení popisujeme, že město Jeseník v nedávné době vytvořilo a začalo realizovat novou koncepci sociálního bydlení. V rámci této koncepce vznikl bytový dům pro tyto účely a podle některých respondentů by se v budoucnu měly přidat ještě další byty. Na území POÚ Jeseník MT zaznamenal sociálně vyloučené lokality ve Velkých Kuněticích a na dvou ulicích ve městě Jeseník.

Zlaté Hory Mobilní tým zaujaly tím, že městský bytový fond čítá 490 bytů. Jen pro srovnání, město Jeseník má městských bytů 107. Mobilní tým v této lokalitě nezaznamenal větší problémy v oblasti bydlení.

Naopak na Javornicku je velmi výrazná tzv. bytová lichva. Na tu respondenti poukazovali velmi často. V rozhovorech zaznívalo, že se měsíční nájemné u místních bytových lichvářů nejčastěji pohybuje mezi 5 a 6, 5 tisíci Kč, oproti nájemnému v městských bytech v Javorníku, které se pohybuje okolo 3 500 Kč (v městských bytech se nájemné pohybuje mezi 30 a 40 Kč/m²).

V kapitole Zaměstnanost popisujeme, že v celém ORP i v jeho jednotlivých POÚ nezaměstnanost posledních několik let klesá – stejně jako v celé České republice. Přesto je v porovnání napříč Olomouckým krajem toto ORP jedním s největší nezaměstnaností. Příčiny vyšší míry osob bez zaměstnání Mobilní tým vidí např. v horší dojezdnosti lokality, která pro firmy znamená vyšší náklady na dopravu, a v odlivu obyvatel z Jesenícka, který způsobuje to, že pro případné zaměstnavatele je obtížnější najít nové zaměstnance.

Mezi jednotlivými POÚ v této lokalitě výrazně vyčnívá Javornicko, kde je nezaměstnanost 6,1 %. Největší míra nezaměstnanosti na Javornicku a zároveň v celém ORP je v obcích Bílá Voda (11 %), Uhelná (8 %) a Bernartice (7, 6 %). Celou tuto situaci dokresluje i fakt, že na Javornicku připadá na jedno volné pracovní místo 14,4 uchazečů o zaměstnání. Toto číslo výrazně kontrastuje s informací, že

---

³⁴ Dříve název pro Osoby sociálně vyloučené.

³⁵ Do této CS zahrnujeme i osoby s mentálním postižením a poruchou autistického spektra.

v Olomouckém kraji hned několik úřadů práce hlásí, že na jedno pracovní místo připadá méně než jeden uchazeč o zaměstnání.

V další kapitole se věnujeme popisu námi monitorovaných cílových skupin. Popisujeme jak dostupnost sociálních služeb, tak problémy, na které osoby z těchto CS naráží. U některých cílových skupin se snažíme o širší přiblížení jejich života a důvodů, které vedly ke vzniku jejich nepříznivé životní situace.

V cílové skupině Osob v obtížné životní (sociální) situaci stojí za pozornost podskupina Osoby bez přístřeší a ohrožené ztrátou bydlení. Zejména v Jeseníku jsme zaznamenali, že problematika spojená s touto CS velmi rezonuje majoritní společností i dalšími zainteresovanými aktéry (např. neziskové organizace a městská policie). V monitorovacích rozhovorech od několika respondentů zaznělo podezření na policejní násilí ze strany městské policie. Dokonce proběhlo vyšetřování tohoto obvinění, které neprokázalo, že by se násilí dělo.

Další podskupina, která vyčnívá, jsou Zadlužení. V ORP Jeseník je 20 obcí, ve kterých je podle Mapy exekucí 10 % a více obyvatel v exekuci. Přitom dluhové poradenství je v této lokalitě velmi podhodnocené a v okrajovějších částech je velmi špatně dostupné.

U cílové skupiny Rizikových uživatelů návykových látek stojí za zmínku uvažování K-centra v Jeseníku o rozšíření své cílové skupiny. Pracovníci uvažují, že vzhledem ke složení jejich klientely rozšíří své služby i pro rizikové uživatele alkoholu a patologické hráče.

Jako důležité vnímáme uvést i to, že při monitoringu Osob se zdravotním postižením jsme zaznamenali poptávku zejména osob pečujících po službách, které by jim ulevily. Jedná se zejména o Osobní asistenci.

U CS Osob s mentálním postižením monitoring ukázal, že chybí hned několik služeb, které jsou pro práci s touto skupinou potřeba. Jedná se zejména o osobní asistenci, odlehčovací služby a chráněné bydlení.

Z monitoringu vyplynulo několik významných témat k řešení. Návrhy opatření jsou popsány ve všech kapitolách ve zprávě. Jako zásadní návrhy opatření vnímáme:

- Zřídit „mokrý centrum“ v Jeseníku
- Navýšení kapacit dluhových poradců
- Zavedení služby Osobní asistence pro CS Osob se zdravotním postižením
- Rozšířit služby pro CS Osob s mentálním postižením o Osobní asistenci, odlehčovací služby a chráněné bydlení

Literatura

GAC, spol. s. r. o. *Analýza sociálně vyloučených lokalit v ČR*. Praha, 2015.
https://www.vlada.cz/assets/ppov/zalezitosti-romske.../VI_zprava_kraje_1.doc

IHRA. *What is Harm Reduction? A position statement from the International Harm Reduction Association*. London 2010

Koncepce prevence a řešení problematiky bezdomovectví v České republice do roku 2020. (2013). Ministerstvo práce a sociálních věcí. Získáno z:
<https://www.mpsv.cz/files/clanky/16893/bezdomovectvi.pdf>

M. Bartáková, K. Michálková. *Síťování služeb pro děti a jejich rodiny. Analýza místní sítě služeb a návrh její optimální podoby. Olomoucký kraj – ORP Jeseník*. Zpracováno k září 2018. Dostupné k 12. 6. 2019 na:
[file:///C:/Users/psi/Downloads/Analýza-mistni-site_ORP_Jesenik%20\(3\).pdf](file:///C:/Users/psi/Downloads/Analýza-mistni-site_ORP_Jesenik%20(3).pdf)

Miovský, M., Skácelová, L., Zapletalová, J., & Novák, P. (Eds.). *Primární prevence rizikového chování ve školství*. Tišnov, 2010. Sdružení SCAN.

Mobilní tým, *Zpráva z monitoringu Mikulovicka*, Olomouc, 2014. Člověk v tísni.

Moravčík, V. (Ed.). (2016). *Evropská školní studie o alkoholu a jiných drogách*, 2015.

Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb a služeb souvisejících na Jesenícku na období let 2018 až 2020, dostupný k 12. 6. 2019 na:
https://docs.google.com/viewer?url=http%3A%2F%2Fkjpj.mujs.cz%2Fimages%2FSPRSS_ORP_Jesen%20C3%ADk_2018-2020.pdf

Příloha č. 1 – specifika některých poskytovatelů sociálních služeb na Javornicku

V oblasti poskytování sociálních služeb je jesenický subregion Javornicko charakteristický činností organizací, jejichž přístup ke klientele je neortodoxní a pojí se s nabídkou zajištění bydlení (přístřeší). Jedná se o již zmíněný zapsaný spolek Ester založený v devadesátých letech. Organizace vlastní komplex zařízení přímo v Javorníku (konferenčním, resp. ekologickým centrem, koupalištěm, kavárnou a bytovými jednotkami), s komunitním bydlením v Javorníku-Zálesí, s komunitním centrem a bytovými jednotkami v Uhelné a Bílé Vodě, s několika desítkami zaměstnanců a několika stovkami klientů. Dále pak o Institut Krista velekněze (IKV) s azylovým domem Stanislavy Ernestové pro seniory a lidi ohrožené bezdomovectvím (cca 50 klientů) v Bílé Vodě (provozovaný od r. 2003). Tato je propojena s pastoračí podle vzoru své slovenské centrály, založené charismatickým knězem Marianem Kuffou. Obě organizace začaly působit v subregionu poté, co jim bylo uvolněno místo tradičními poskytovateli sociálních služeb, v případě Ester se jednalo o Diakonii a stran IKV o Charitu.

Sociální (respektive migrační) situaci subregionu rovněž výrazně ovlivňuje i provoz psychiatrické nemocnice Marianny Oranžské (150 lůžek), „*vyhledávána klienty trpícími závislostí na alkoholu a jiných psychoaktivních látkách, pro které je k dispozici několik léčebných programů včetně začleněné terapeutické komunity pro drogově závislé*“³⁶, taktéž v Bílé Vodě. Podle respondentů je tak subregion cílem migrace lidí se závažnými sociálními, psychickými a závislostními (alkohol a drogy) problémy a v případě jejich „vyřazení“ z péče je jejich další pobyt zátěžový.

---

³⁶ (www.pnmo.cz)

Příloha č. 2 – Bariéry v zaměstnanosti

Přestože se v ORP Jeseník nezaměstnanost velmi snížila, Mobilní tým při monitorovacích rozhovorech zaznamenal zmínky o strukturálních problémech při uplatnění na trhu práce pro zájemce o zaměstnání. Jako skupiny ohrožené těmito bariérami vnímáme zejména mladé lidi ve věku 15–18 let, kteří po ukončení základní školy nepokračují ve studiu, matky samoživitelky, osoby s dluhy (zejména předlužené s exekucemi) a příslušníky etnických menšin.

Tyto skupiny lidí naráží zejména na tyto překážky:

Předlužení a exekuce

Osoby, kterým byla schválena insolvence, jsou motivované, aby měly oficiální příjem. Naopak lidem s exekucemi nebo dluhy se oficiální zaměstnání nevyplatí kvůli srážkám, které by na jejich příjem byly uvaleny. Kvůli tomu jsou vytlačováni do šedé nebo nelegální zaměstnanosti.

Změna nákladů na živobytí

Nezaměstnaní většinou nemají finanční rezervy, které by jim umožnily překonat období, kdy mají zvýšené výdaje spojené s novým zaměstnáním (nutnost platit si k pravidelným výdajům jako jsou jídlo a bydlení nově např. dopravu do zaměstnání, poplatky za zdravotní prohlídku, nezbytné pracovní oblečení či pomůcky atp.). Prodleva mezi obdobími zvýšených výdajů a prvním příjmem je někdy i více než šest týdnů a překlenout toto období může být obtížné.

Předsudky

Část Romů naráží na rasové předsudky, a i když se o práci ucházejí, zaměstnavatelé se je bojí zaměstnat. Nejčastější obavy mají z nižšího pracovního výkonu, brzkého nástupu do pracovní neschopnosti, krádeží atp.

Pro ilustraci připojujeme kazuistiku, která sice nevznikla v ORP Jeseník, ale svým obsahem přesně dokresluje tuto problematiku (i na Jesenicku):

Muž, 35 let, posledních 5 let nezaměstnaný, příjem tvořený kombinací sociálních dávek a příležitostné práce na černo. Doplatek na bydlení nepokryje náklady za pokoj na ubytovně, kde platí 4 500 Kč za pokoj, je třeba dopláct 800 Kč z příspěvku na živobytí. Na běžné výdaje mu tedy zůstává 2610 Kč měsíčně a příležitostné přivýdělnky.

Nabídku stálého místa vnímá jako možnost zlepšit svoji situaci – ale nemá finanční rezervy. Musí zaplatit lékařskou prohlídku (400 Kč), 4 týdenní jízdenky (4 x 400 Kč) a koupit předepsanou pracovní obuv (500 Kč). Celkem tedy 2500 Kč, z příjmu mu tak na veškeré výdaje zůstává jen 110 Kč na celý měsíc (nemá teď možnost přivýdělat si na černo).³⁷

³⁷ Je důležité dodat, že pokud by muž měl exekuci, tak kvůli srážkám ze mzdy by jeho příjem ze zaměstnání byl o 800 Kč nižší, než příjem ze sociálních dávek.

Pokud by muž do zaměstnání nenastoupil nebo ho ukončil bez vážného důvodu, hrozí mu sankční vyřazení z evidence úřadu práce. Tím by přišel o nárok na sociální dávky, a byl by zcela bez příjmu.

Dlouhodobě nezaměstnaní jsou někdy obviňováni z toho, že se cíleně vyhýbají práci. Chceme poukázat na to, že rezignace na získání nového zaměstnání může být paradoxně výsledkem racionálního vyhodnocení situace – volbou mezi dvěma zly.

Přestože je prakticky „nulová nezaměstnanost“, tyto skupiny stále naráží na výše popsané bariéry. Jejich řešení ale závisí na představitelích vlády a poslancích ČR. Pokud změny nepřijdou z těchto míst, místní samosprávy, zaměstnavatelé a NNO budou stále jen „hasit požár“ místo toho, aby mu předcházeli.